LETO VI. / ŠTEV. 37 KRANJ, 12. SEPTEMBRA 1953

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEKOČI RAČUN PRI NB KRANJ-OKOLICA ŠT. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 8 DINARJEV

Internacionalizacija Trsta - naš zadnji predlog

Vsaka drugačna rešitev tega vprašanja je za nas nesprejemljiva, naš predlog je dokončen. 400.000 ljudi je burno pozdravilo govor predsednika FLRJ Josipa Broza Tita

Proslave zgodovinskih obletnic, ki jih je proslavila Slovenska Primorska skupaj z vsemi jugoslovanskimi narodi v malem slovenskem naselju Okroglici pri Novi Gorici, se je udeležilo okoli 400.000 ljudi iz vse naše domovine. Prišli so, da skupaj s primorskim ljudstvom proslavijo desetletnico sklepa AVNOJ o priključitvi Slovenskega Primorja k Jugoslaviji in desetletnico ustanovitve primorskih brigad IX. korpusa. Prišli so, da bodo videli in slišali svojega vojskovodjo v borbi in voditelja v miru predsednika republike maršala Tita.

Na ravnici pred slavnostno tribuno so se zbrali preživeli borci enot slavljenca IX. korpusa postrojeni po brigadah. Vrhovni komandant je 5 najhrabrejših brigah odlikoval z visokimi odlikovanji.

2500 zavednih Slovencev iz Trsta je prišlo na proslavo in sicer peš do Sežane, ker so iredentisti uprizorili stavko železničarjev, da bi preprečili obisk Tržačanov, od tam dalje pa z avtobusi in kamioni. Številni zamejski Primorci, ki še vedno trpe pod tujim jarmom so na tej proslavi pokazali svojo slovensko pripadnost.

Manifestacija je dosegla svoj višek, ko se je na tribuni pojavil tovariš Tito s svojim spremstvom. 400.000 ljudi je klicalo „Heroj Tito". Bil je to nepozaben trenutek, ko je ogromna množica z imenom Tito manifestirala bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov, dala priznanje našemu vodstvu pri naporih za dosego naših pravic in končno odgovarjala vsem tistim, ki nočejo razumeti naših pravic in ki na mejah rožljajo z zavezniškim orožjem.

Proslava z govorom predsednika tovariša Tita je bila jasen in dokončen odgovor jugoslovanskih narodov svetovni javnosti, da tujega nočemo, svojega ne damo.

Mogočno zborovanje je otvoril predsednik goriškega okraj. komiteja Zveze komunistov tov. Martin Greif, ki je ob burnih ovacijah pozdravil predsednika republike in druge ugledne goste, med njimi tov. Kardelja, tov. Beblerja, tov. Vilfana, tov. Marinka itd. Po uvodnih svečanostih je tov. Greif naprosil maršala Tita, da spregovori zbrani množici, ki ni prenehala s pozdravljanjem svojega voditelja.

Prinašamo odlomke iz govora predsednika FLRJ, maršala Jugoslavije Josipa Broza - Tita.

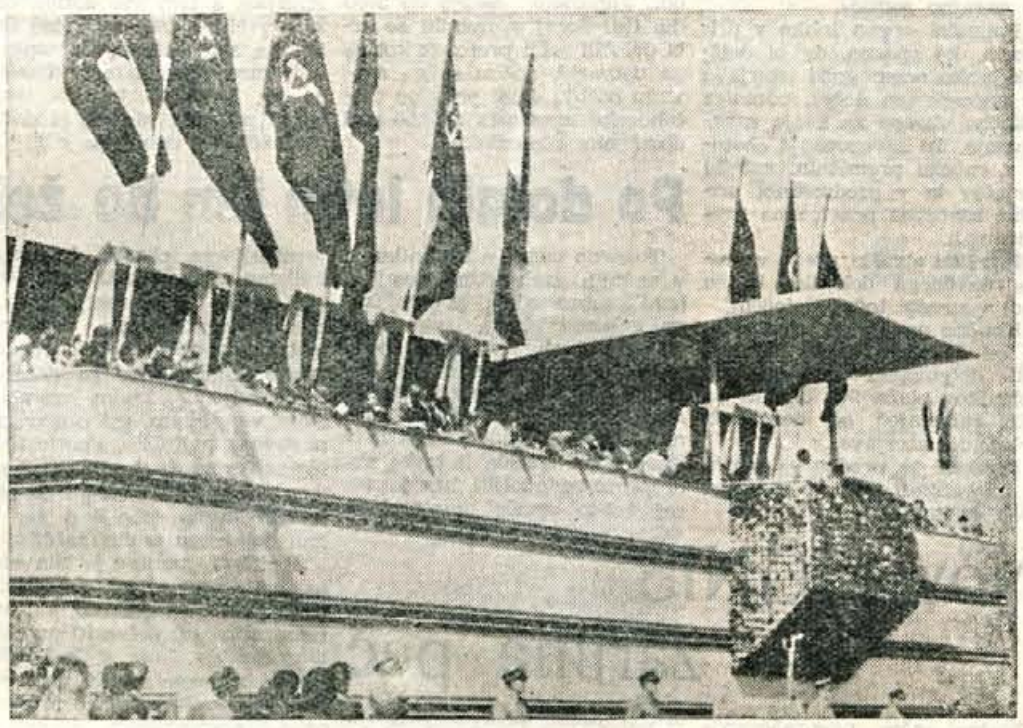

Pogled na slavnostno tribuno med govorom predsednika FLRJ tov. Tita

Pozabljajo kaj so nam prizadejali

Tovariši in tovarišice! Ob tej priliki se želim obrniti nazaj v zgodovino. Morda bom pri tem nekoliko obširen, toda glede na to, kar se danes dogaja, glede na to, kaj vse govorijo in kakšno propagando uganjajo onstran naših meja, glede na to, da so naši sosedje pozabili, kaj so nam prizadejali v preteklosti in glede na to, da ponovno segajo po naši zemlji, moram našteti grehe, ki so jih počeli. Jasno je, da pri tem ne bom mogel zajeti niti desetino vsega, kar so počeli. Vendar pa hočem danes pred vami, pred vsemi našimi narodi, pred našo socialistično državo in pred vsem svetom pokazati, kaj so bili v preteklosti, kaj so danes in česa se smemo nadejati v prihodnosti, če upoštevamo, kar delajo danes. Poleg tega bi vsaj približno hotel reči in pokazati, kaj smo bili v preteklosti mi, kaj smo danes in kaj bomo v prihodnosti. To je potrebno, kajti ljudje si navadno prizadevajo, da bi pozabili zlo. Mi, ki smo pretrpeli mnogo zlega, si prizadevamo, da bi to pozabili, toda oni drugi, ki so to zlo povzročili in počeli razna grozodejstva, želo hitro pozabljajo in meni nič tebi nič trdijo, da niso oni krivi, pač pa mi, če so nas napadli.

Nimajo pravice do tega, kar ni njihovo

Povedal sem že, kako so naši sosedi sedaj po drugi svetovni vojni razlagali in kako so spleh pred vojno razlagali, zakaj so prišli v te kraje. Pravili so, da je bilo to nekoč pod rimskim cesarstvom. Saj je bila tudi Francija pod rimskim cesarstvom, bila je Anglija in vsa Afrika. Mnogo in mnogo sveta je bilo pod rimskim cesarstvom. In na podlagi te stare rimske pravice, da se tako izrazim, bi sedaj hoteli sedeti tu. Pa naj si še ti drugi narodi zamislijo, če je to mogoče! Če velja za njih, da to ni mogoče, velja to tudi za nas, za nas še bolj, da Italijani ne morejo imeti pravice do tistega, kar nikoli ni bilo njihovo, pač pa je bilo samo začasno osvojeno in s silo obdržano.

Vprašanje je sedaj, zakaj je bil rezultat takega reševanja teh problemov v drugi svetovni vojni takšen, zakaj se nekateri deli naše države še vedno pojavljajo kot sporno vprašanje, češ, čigavo je to ozemlje, naše ali italijansko. Zakaj in kako morejo biti ti tako narodnostno kot zgodovinsko naši kraji sporni, ali so naši ali italijanski, če pa je znano, da so naši? Tu gre spet za napačno gledanje, za napačno pojmovanje in nerazumevanje naših koristi, naše zgodovine, naših pravic.

O tem bi hotel danes nekaj povedati, ne bi pa rad uporabljal ostrih besedi, saj to ni niti potrebno. Ostra beseda ne zaleže nič, če ni argumentov, argumenti pa so sami na sebi zadostni, zato jih je najbolje povedati na mil način. Hotel bi spomniti, da imamo tu problem, ki je zares jasen in ki ga moramo rešiti, če hočemo imeti v prihodnosti mir. Narodi vsega sveta teže danes k temu, da bi se preprečila vsaka napadalnost, da bi se preprečila svetovna vojna na svetu. Če mi, oziroma če vsi miroljubni narodi sveta gledajo proti oni strani, od koder grozi ali je grozila napadalnost, ne smemo dopustiti, da bi tudi na drugi strani ne nastajalo kakšno žarišče, če ne sedanje, pa bodoče napadalnosti. Seveda je razumljivo, da bi bila ta napadalnost zelo problematična, človeštvo pa bi vendarle pretrpelo novo težko dobo. Jaz pa bi hotel, da bi se to vprašanje, ki se zavlačuje okrog Trsta, tudi zares rešilo.

Orožje so naperili proti nam

V kakšne namene Italija uporablja orožje, ki ga je dobila od zaveznikov? Za kaj ga je, predvsem sedaj, uporabila? — Naperila ga je proti naši miroljubni državi, naperila ga je proti nam, ki smo trdni pobornik miru, pripravljeni, da se skupno z vsemi miroljubnimi državami borimo proti napadalnosti. Mar se sme taki državi dati orožje v roke? Tudi jaz mislim, da se ne sme. Morali bi vendar malo pogledati, kdo ima to orožje v rokah, ker bi vse skupaj lahko nerodno izpadlo. Kdo pa bi bil tedaj kriv?

Glejte, takšna je stvar s tem njihovim rožljanjem z orožjem. Morali smo povedati našim zaveznikom in rekli smo jim, da preprosto ne razumemo, kako je moglo priti do tega. Kaj je zakrivila Jugoslavija? Kako je mogoče na podlagi neke časopisne vesti uvajati vojaške ukrepe, ko imamo diplomatske stike in ko je mogoče po diplomatski poti vprašati poslanika, če je to rekla vlada ali pa je kdo drugi samovoljno zasebno nekaj rekel, ne pa takoj pošiljati divizije.

Saj smo že videli njihove divizije in ne eno — dve . . . oborožene in razorožene!

Samo to je rešitev tržaškega vprašanja

Govorilo se je tudi o razdelitvi. Razdelitev v tem smislu, da bi dobila cono A Italija, cono B pa Jugoslavija, je nesrečna reč, ker pri vsem tem nihče ne vodi računa o interesih Tržačanov. Na to smo mi predlagali kondominij, seveda z guvernerjem in namestnikom guvernerja, ki bi bila izmenoma Jugoslovan in Italijan, čeprav tudi ta rešitev ni najboljša.

Zato rečem danes s tega mesta vsem, ki jih zanima: vso stvar ste pripeljali v takšno slepo ulico, da iz nje za nas vse res ni drugega izhoda kakor da postane Trst internacionalno mesto, čisto slovensko zaledje pa naj se priključi Jugoslaviji. Samo to je rešitev! Kakšne prednosti bi namreč imeli od tega? Prednost bi bila v tem, da bi se likvidirala umetna tvorba, namreč Svobodno ozemlje. Samo v tem primeru, v primeru internacionalizacije Trsta, se da omogočiti prospeh njegovega prebivalstva, čigar interesi se ujemajo z interesi čisto slovenskega prebivalstva v zaledju. Tako bi morali odločno začeti reševati to vprašanje in prepričan sem, da bi potem imeli v tem delu sveta mir. Vsaka druga rešitev bi predstavljala večni kamen spotike in nemira. Ta rešitev bi nam prinesla mir in laže bi šli po realnejši poti sporazumevanja z Italijo kot našo sosedo.

Tovariši in tovarišice! To sem vam hotel danes reči in vse to se tiče tudi onih tam onstran meja. Vedeti morajo, da sem iznašal precej suhoparne, toda s krvjo oblite stevilke ne zaradi nekakšne demagogije, temveč zato, da svet ne pozabi naših žrtev, da vidi, na čigavi strani je pravica, da vidi, kako nam z one strani zopet zelo neresno grozijo, da vidi, da pri vsem tem ne gre več samo za vprašanje odnosov med nami in Italijo, temveč za vprašanje miru v svetu sploh, da gre za vprašanje, ki ga je treba rešiti, če hočemo, da ne pride do nesreče.

V tem duhu vas, tovariši in tovarišice, najbolj toplo pozdravljam in vam želim vse najboljše v vašem napornem delu za izgraditev naše države.

Naj živi ljudstvo Slovenskega Primorja!

Drugače, gostinci...!

O delavskem svetu kranjskega „Gostinstva", v katerem so bili večinoma upravniki. Grožnje in podobno, če pridejo njihove napake na dan

Nedemokratičnost v delavskem svetu cvira pravilen razvoj podjetja

Pri reorganizaciji »Gostinstva« v Kranju, ki je prišlo v likvidacijo 1. avgusta, so se pokazale grobe napake in izrazito nesocialistične tedence v gospodarskem upravljanju podjetja. Pod »Gostinstvo« je spadalo 12 gostinskih obratov s hotelom »Evropo« vred in kot tak je delovni kolektiv štel okrog 60 članov. V 13 članskem delavskem svetu pa se je znašlo kar 9 upravnikov obrata, ki so imeli proti sebi le majhno opozicijo štirih članov iz vrst uslužbenstva. Že tako nedemokratično ustavljen delavski svet »Gostinstva«, kjer »manjšina« zastopa večino, ki ni mogla priti do izraza, da misliti. Prav tako razmerje je bilo v upravnem odboru: 4 upravniki proti enemu uslužbencu. Samo dejstvo, da sedi v delavskem svetu 9 upravnikov samo po sebi še ne bila tako huda stvar, če bi bili upravniki res najboljši ljudje v kolektivu, ki bi najpravilneje razumeli koristi skupnosti in kolektiva, ki ga zastopajo. Toda v praksi se je pokazalo obratno, upravniki so dokazali, da ne poznajo niti abecede delavskega upravljanja, da jim je delavski svet le forum, ki naj legalizira njihovo proti zakonito delo. Ta brezvesten način pehanja za drobnimi materialnimi koristmi je privedel do tega, da je prišlo do utaje denarja v gostinskem obratu »Pod Joštom«, kjer je skupnost oškodovana za ca. 300.000 din. Tudi upravnik tega podjetja Jože Brenčič, je bil v delavskem svetu! Pod takšnim gospodarskim upravljanjem, kjer neposredni proizvajalci — uslužbenci sami — niso imeli nobene besede, je naše gostinstvo moralo nujno zaiti na pota, ki nimajo nič skupnega s socialistično stvarnostjo.

Stare napake se ponavljajo

Upravnik obrata »Pod Joštom« je bil odstavljen. Čaka ga seveda tudi sodba. Toda v upravnem odboru in delavskem svetu »Gostinstva« je ostalo vse po starem. Tudi ta karakterističen primer nepravilnosti v našem gostinstvu ni uzučil kolektiv, da bi napravil korenite spremembe v vodstvu. V delavski svet je prišel »gostinski strokovnjak«, novi upravnik »Evrope«, ki samozavestno trdi, da se njegovo delo, ki ga je pri podjetju opravil v pičlem mesecu sploh ne more plačati. Kakšno je to delo, lahko povemo. LOMO Kranj je dal podjetju izdaten kredit, s katerim so lahko prenovili hotel »Evropo« tako, da ima danes dokaj moderen izgled. To

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kranj je sprejel Prešernovo brigado

Ena najslavnejših brigad IX. korpusa je bila »Udarna brigada Franceta Prešerna«, ki je bila ustanovljena 12. julija 1943. leta iz devetih bataljonov Gorenjskega odreda. Prehodila je svojo slavno pot zmagovito in vztrajno ter jo zaključila z osvoboditvijo Gorice 1. maja 1945. leta. Tu je brigada dosegla svoj višek. Sedaj ob obletnici IX. korpusa in ob obletnici priključitve Primorke k Jugoslaviji, so se zbrali preživeli borci Prešernove brigade z namenom, da se skupno odpravijo na Okroglico, da obudijo spomine na preteklost in da manifestirajo proti krivicam, ki se gode Slovencem onstran meje. Za svoje zbirališče so si Prešernovci izbrali Kranj, rojstno mesto našega največjega pesnika Franceta Prešerna.

V soboto, 5. septembra okrog 9. ure so na Titovem trgu množice Kranjčanov pričakale borce Prešernove brigade. Mesto je bilo odeto v zastave in cvetje, po zvočnikih so odmevale partizanske pesmi. Na slavnostno tribuno so stopili častni gostje, predstavniki oblasti in množičnih organizacij. Tako član Izvršnega sveta LRS tov. Tone Fajfar, pred. SZDL kranjskega okraja tov. Popit, predsednik OLO Kranj tov. Košmelj, predsednik LOMO Kranj tov. Hafner in drugi. Nato je z godbo na čelu prikorakala Prešernova brigada, poleg tega pa še preživeli borci Kokrškega in Škofjeloškega odreda ter borci ostalih enot IX. korpusa z Gorenjske. Tako je bilo zbranih pred tribuno okoli 500 borcev. Po raportu prvega komandanta Prešernove brigade tov. Igorja tov. Popitu je svečanost otvoril prvoborec tov. Mrhar s krajšim nagovorom. Nato so navzoči počastili spomin padlih borcev z enominutnim molkom. Slavnostni govor je imel predsednik SZDL kranjskega okraja tov. Popit, ki je pozdravil borce in ostale s Smrt fašizmu — svobodo narodu. V svojem govoru je povdaril, da so kraji na Primorskem, ki so bili odtrgani od Jugoslavije, sestavni del naše države, našega telesa. Zato nismo pripravljeni garantati za svojo zemljo, saj zahtevamo le to, kar je naše. Proti vojnemu hujskanju italijanskih iredentistov pa bomo odgovorili z Okroglico, z mogočnim manifestacijskim zborovanjem. V boju za našo Primorsko pa ne bomo klonili, vendar smo pripravljeni reševati to vprašavanje na miren in prijateljski način. Svoj govor je tov. Popit zaključil s klici Primorski in FLR Jugoslaviji. Po govoru tov. Popita je borce pozdravil prvi komandant Prešernove brigade tov. Igor, nato pa tretji komandant tov. Prezelj. Pionirji mesta Kranja so nato izročili tov. Igorju cvetje in tako pozdravili Prešernovo brigado. V imenu Zveze borcev je pozdravil brigado predsednik okrajnega odbora ZB tov. Hafner. Svečanost je zaključil moški zbor Franceta Prešerna iz Kranja, ki je zapel nekaj partizanskih pesmi. Prešernovci so nato odšli s posebnim vlakom na Okroglico, spremljani od 12.000 ljudi iz kranjskega okraja.

Za zasluge je bila Prešernova brigada odlikovana od maršala Tita z redom za zasluge za narod I. stopnje, ki ga je prejel prvi komandant Prešernove brigade tov. Igor. Delovno ljudstvo okraja Kranj je z visoko udeležbo na proslavi 10. obletnice enot IX. korpusa, ponovno potrdilo zares visoko politično zavest, predanost in zaupanje našemu vodstvu.

Prisilna izterjava davkov

Zvezni Izvršni svet je pred kratkim izdal uredbo o prisilni izterjavi davkov in o drugih proračunskih dohodkih. Tako smo dobili točne predpise kako se izterjujejo davki, zato bomo na kratko omenili najvažnejša določila.

Prisilna izterjava davkov se lahko opravi iz vsega premoženja in iz vseh dohodkov davčnega dolžnika razen iz tistih, ki so izvzeti po predpisih uredbe. Prisilna izterjava je možna takrat, če davek, ki bi ga bilo treba že plačati, ni plačan; izterjava pa se ustavi, kakor hitro davčni dolžnik poravna dolg z obrestmi in drugimi še nastalimi stroški. Določeno je, da pri premičninah prisilno izterjavo napravijo le organi ljudskega odbora okraja, mesta ali mestne občine s posebnimi pravicami, pri nepremičninah pa sodišča. Okr. ali mestni ljudski odbori lahko prenesejo prisilno izterjavo davkov tudi na občinske ljudske odbore.

Odločbe in druge spise, ki jih je treba vročiti davčnemu dolžniku, je potrebno vročiti oziroma naznaniti osebno dolžniku, gospodarju ali kakšnemu od polnoletnih družinskih članov. Lahko pa se odločba ali spis pusti tudi v stanovanju ali celo pribije na vrata davčnega dolžnika, seveda v kolikor njemu osebno ni mogoče izročiti.

V samem postopku za prisilno izterjavo je treba davčnemu dolžniku izdati opomin, naj plača neplačani davek. Opomin je lahko pismen ali pa splošen z razglasom na krajevno običajen način.

Če davčni dolžnik v osmih dneh po prejemu opomina ne poravna dolga, se izvede na podlagi odločbe finančnega organa prisilna izterjava. Zoper odločbo, kakor tudi zoper posamezna opravila v postopku, se dolžnik lahko pritoži na komisijo, ki je zato ustanovljena pri ljudskih odborih okraja, mesta ali mestne občine s posebnimi pravicami. Odločba o prisilni izterjavi iz premičnin se vroči dolžniku tik pred pričetkom rubeža. Sam rubež in prodajo premičnin opravi davčni izvrševalec, ki mora imeti pooblastilo za rubež oziroma prodajo. Davčni izvrševalec ima pravico odpreti zaklenjene prostore, pohištvo in druge zaprte predmete, da pač more opraviti rubež. Tudi LM je dolžna, da po potrebi pomaga davčnemu izterjevalcu, kadar ta to zahteva.

Pred izročitvijo odločbe o prisilni izterjavi in pred začetkom rubeža, mora davčni izvrševalec zahtevati od davčnega dolžnika, naj plača dolžni znesek in šele, če dolžnik tega ne stori, se začne z rubežem premičnin. Rubež se opravi ob navzočnosti davčnega dolžnika oziroma njegovega zastopnika in ene priče, če pa ni dolžnika oziroma njegovega zastopnika pa v navzočnosti dveh prič.

Hkrati z rubežem napravi davčni izvrševalec sam tudi cenitev, lahko pa pokliče tudi cenilca. O vsem mora napraviti davčni izvrševalec rubežni zapisnik, katerega podpišejo izvrševalec, davčni dolžnik, priče, cenilec in član Ljudske milice, če je seveda navzoč. Zarubljeni predmeti se praviloma pustijo pri samem dolžniku, lahko pa se dajo shraniti tudi komu drugemu.

Če ima kdo pravico do kakšne zarubljene stvari, lahko v petih dneh po obvestilu o rubežu vloži izločitveno tožbo pri sodišču. Davčni izvrševalec mora tisto osebo o rubežu obvestiti. V slučaju, da davčni dolžnik zarubljene stvari odtegne, uniči ali poškoduje, je finančni organ dolžan podati zoper njega kazensko ovadbo in napraviti nov rubež.

Po preteku osmih dni je lahko zopet prodaja zarubljenih predmetov, pred pretekom osmih dni pa le onih, ki so kvarljivi. Davčni izvrševalec mora pred prodajo ponovno opozoriti dolžnika, da še lahko plača dolg, davek z obrestmi in dotedanjimi stroški.

Prisilna prodaja se napravi na javni dražbi. Lahko pa dolžnik z dovoljenjem finančnega organa sam proda zarubljene stvari s pogojem, da z izkupičkom plača dolg; ali pa se sporazumno da stvar v prodajo tudi komisijski trgovini, trgovski mreži ipd.

Javna prodaja se mora oklicati in se o njej vodi tudi zapisnik. Na prvi javni prodaji mora biti dosežena vsaj polovica cenilne vrednosti zarubljene stvari, če pa se zarubljena stvar na prvi prodaji ne proda, se po petih dneh na drugi javni prodaji sme prodati za vsako ceno.

Možna je tudi izvržba na dolžnikove terjatve. V takem primeru se davčnemu dolžniku prepove razpolaganje s to terjatvijo, njegovemu dolžniku pa naloži, da mora svoj dolg plačati finančnemu organu. Dolžnik davčnega zavezanca pa lahko poda pri finančnemu organu zoper rubež terjatve v osmih dneh ugovor.

Izvržba na nepremičnine se sme opraviti le, če prisilna izterjava iz premičnin ali terjatev ni bila uspešna, opravi pa jo okrajno sodišče.

Finančni organ lahko v primerih, ko spozna, da bi dolžnik lahko onemogočil izterjavo še nedospelega dolga, odredi z odločbo ukrepe za svoje zavarovanje. To zavarovanje obstoji v rubežu premičnin, rubežu terjatev in v predznambi prisilne zastavne pravice na premičninah.

Izvršilni stroški gredo v breme davčnega dolžnika in so tudi v uredbi točno določeni.

Končno navaja še uredba, da se od dolžnega davka in drugih dolgovanih proračunskih dohodkov plača 9% obresti na leto, računajoč od dospelosti dolga do izterjave.

Predpisi te uredbe se morajo uporabljati od 1. septembra 1953 dalje.

Sklepi delavskega sveta so „tajni“!

(Nadaljevanje s 1. strani)

je bilo pred začetkom turistične sezone in novi upravnik je bil pri tem le nekak nadzornik, kar menda ni bilo tako težko. S »tujim perjem« in »lastno hvalo...« vemo kam pridemo. Novi upravnik Gabrič ni prinesel v delavski svet nobenega izboljšanja, nasprotno še poslabšanje.

Pri reorganizaciji podjetja je delavski svet ugotovil, da je imelo to okrog pol milijona ustvarjenega presežka plač, seveda so hote prezrli, da imajo pri občini dolg zaradi prenovitve »Evrope« in da bi morali tega najprej plačati. Vendar jih to ni motilo in so iskali način, kako bi presežek plač razdelili. Prišli so na idejo, da bi za ta denar kupili gostincem obleke. Tak je bil sklep delavskega sveta. Po tem sklepu bi imel vsak upravnik pravico do ene obleke v višini 15.000 din, strežno osebje od 4000 do 7000 din, kuharsko osebje do 5000 din itd. Torej upravniki so si bi določili večji presežek kot so ga ustvarili, dočim so ga svojemu osebju delili prav po mačehovsko in seveda znatno pod doseženim presežkom.

Vendar niso ostali samo pri tem. Hoteli so se pošteno nagraditi. Na račun podjetja so kupovali zase blago tudi po 9.000 din meter. Tako je Jože Teran iz »Gašteja« dal za obleko 38.379 din (to je 28.070 din več od doseženega presežka plač), Karel Rihtarič, upravnik pri obratu »Peterček« je dobil 31.049 din (21.247 din več), prav tako sta dobila Franc Jaklič (»Kranjski dvor«) in Pavel Koncilija (»Stari Mayer) 31.049 din, dočim je Jože Kunej (obrat »Kokra) dobil 29.401 din (21173 din več), Ivan Gabrič (hotel »Evropa«) 23.333 din (20.865 din več) itd.

Plačajo naj delavci

Takšno početje delavskega sveta je vzbudilo med delovnim kolektivom pravo nezadovoljstvo, posebno še, ker je bila nekaj časa na njihovi strani tudi predsednica delavskega sveta Roza Draksler, ki se ni strinjala s tem vse dotlej, dokler »veliki« tudi njo niso dobili na svojo stran. Saj spada tudi med upravnike in človek ne ve, kako so jo prvi mah mogli prezreti. Morala bi dobiti 10.460 din, dobila pa je 22.000 din (torej 11.500 din več). Zato je tudi glasovala na drugi seji delavskega sveta, ki je bil 21. julija t. l., »da se vse nabavljene obleke plača iz skupnih denarnih sredstev rezervnega sklada ustvarjenega plačnega fonda v letu 1952 in 1953« (dobesedno po zapisniku). S tem je bil spremenjen sklep delavskega sveta na prejšnji seji, ki govori o 15.000 din za obleko slehernega upravnika, kajti v tej vsoti so dodali še 8 do 12.000 din. **Od okroglo pol milijona presežka so si sami razdelili nekaj manj kot 300.000 din, kar je 200.000 din več kot jim pripada.** Koliko pa je prišlo na ostalih 50 uslužbencev pa je itak na dlani. Prikrajšani so vsi stari uslužbenci vsak za 3 do 6.000 din, poleg teh pa niso nič dobili Vinko Grabnar, Alojz Baranja, Francka Bitenc, Manca Kovač in drugi, ki so pred tem odšli iz Kranja, čeprav so tudi oni doprinesli, da se je plačni fond prekoračil in bi jim torej del tega presežka po zakonu pripadal. Takšno početje, kjer je pod izgovorom potreb po oblekah gostinskemu osebju grobo prekršen tarifni pravilnik in ogoljufana skupnost je vredno ostre obsodbe. Ljudje, ki bi morali dajati zgled v dobrem upravljanju podjetja so si z denarjem kolektiva kupili obleke, ki pa jih ne uporabljajo v službene namene.

Izgovori, ki ne povedo nič novega...

Ko je naš sodelavec povprašal te ljudi, alj je takšna delitev pravična in s čim jo utemeljujejo je dobil prav čudne odgovore, ki nazorno pričajo o miselnosti teh ljudi. Direktor Gabrič je n. pr. vzel svinčnik v roko in izračunal : 12 upravnikov je lani dobilo samo po 9.000 din mesečne plače, kar znaša skupno 108.000 din mesečno ali 1,296.000 letno; letos po novem pravilniku pa dobivajo vsak po 12.000, t. j. skupno 144.000 mesečno ali 1,720.000 letne plače. Torej so lani dobivali manjšo plačo kot letos in so tako rekoč sami ustvarili ta presežek sklada plač v »Gostinstvu«, kajti njihov prispevek bi znašal čistih 432.000 din. Ti ljudje poudarjajo, da so bili upravniki najbolj potrebni nagrad, ker baje delajo nepretrgoma 12 ur dnevno in še več, ker imajo velike odgovornosti itd. Tako se vrtimo v začaranem krogu prepričevanja, s katerim hočejo utemeljiti svoj nesocialen odnos do skupnosti. Vendar drži, da so se med seboj razdelili okrog 300.000 din, a le 200.000 din pustili delovnemu kolektivu, ki predstavlja večino, a žal nima odločujoče besede.

Kdor je to izdal bo letel iz službe

Strašno so hudi na tistega, ki nam je vse to zaupal. V knjigovodstvu so na nameščence uprizorili hud pritisk, samo da zvedo kdo bi to bil. Direktor Gabrič je prisilil vse, ki tam delajo, da podajo pismeno izjavo, da ni nihče izdal njinjihovih »skrivnosti«, kajti sklepi in računi delavskega sveta so po njegovem mnenju največja tajnost, za katero ne sme zvedeti niti sam kolektiv, kaj šele širša javnost. Tako »široko« pojmuje našo socialistično demokarcijo novi »gostinski strokovnjak«. Hkrati pa je tov. Gabrič prežil, da bo tisti, ki je to »njihovo skrivnost« izdal takoj letel iz službe brez vsakega odpusta. Strašno jezen pa je tudi na novinarje in svečano izjavlja, da list, ki bo to objavil ne bo dobil od njih nobenih reklam več. Več kot predrznost, ki jo ne bi nikdar pričakovali iz ust odgovornega človeka je, da skuša vplivati na svobodo tiska, ki mu je glavna naloga, odkrito spremljati vse pozitivne in negativne pojave in dogajanja v naši družbeni stvarnosti in jih usmerjati v pravilen tok. Tako pa smo tu naleteli na ljudi, za katere resno dvomimo, da bi bili sposobni voditi še v naprej naše gostinstvo. Prav bi bilo, če vso stvar dodobra pretrese inšpekcija LOMO Kranj. Morda našteti grehi niso edini...

Nova IGNIS žarilna peč

Vedno večje povpraševanje in potrebe naše predelovalne industrije po debeli pločevini nenehno silijo jeseniške železarje, da spopolnijo, mehanizirajo in modernizirajo svoje obrate. Kovinarji se v polni meri zavedajo, da morajo povečati storilnost svojih obratov in svoje kvalitetne izdelke čim bolj približati kupcem.

Celotni delovni koletiv jeseniških in javorniških plavžarjev, martinarjev in valjavcev skrbi skupaj s svojimi obratnimi delavskimi sveti in ostalimi organi samoupravljanja, da se storilnost v železarni stalno povečuje in da kovinarji proizvajajo čim kvalitetnejše izdelke, ki so potrebni našemu gospodarstvu in predelovalni industriji.

Kovinarji so uvedli v svoje obratovanje že vrsto pomembnih izboljšav, ki so pocenile njihove proizvode in izboljšale kvaliteto njihovih proizvodov.

Organi samoupravljanja polagajo posebno pozornost na izboljšave in uvedbo mehanizacij v svojih valjarnah, ki valjajo na tisoče in stotisoče ton vseh mogočih profilov in pločevin od kvalitetnih trafo in dinamo pločevin do ladijskih in kotlovskih pločevin.

Velika valjarna debele pločevine vse do sedaj ni mogla obratovati s polno kapaciteto, ker žarilne peči za brame niso ustrezale modernemu načinu žarjenja. Sedaj so po nemških načrtih kovinarji sami zgradili novo krožno, moderno in popolnoma mehanizirano ter avtomatizirano IGNIS žarilno peč. To pomembno delo je sad njihovega prizadevanja in visoke strokovne zmogljivosti. Peč je kurjena z generatorskim plinom in bo izžarila dovolj bram, da bo lahko velika valjarna začela obratovati s polno kapaciteto. Nova peč je že dalj časa v poskusnem obratovanju, ki se je obneslo brezhibno.

V teh dneh bo peč začela obratovati normalno in bo začela dajati prve razžarene brame, ki se bodo nadalje valjale na velikih valjčnicah.

Istočasno kot nova avtomatska IGNIS žarilna peč bodo v veliki valjarni začele obratovati tudi nove SACK škarje za obrezovanje debele in najdebelejše pločevine. Dosedanje delo je bilo skrajno naporno in nevarno ter je zaviralo nemoteno obratovanje. Nove SACK škarje so moderne izvedbe in bodo v znatni meri olajšale in pospešile delo v adjustaži debele pločevine.

Te velike in pomembne obratne izboljšave so jasen dokaz, da se kovinarji na Jesenicah in na Javorniku trudijo in prizadevajo, da ostanejo tudi v bodoče naš vodeči metalurški obrat.

K veliki delovni zmagi in doseženemu uspehu jeseniškim in javorniškim kovinarjem iskreno čestitamo in jim želimo veliko novih uspehov pri izgradnji naše težke industrije.

Ali bi bil potreben referendum?

Neko podjetje v Škofji Loki je kupilo osebni avto za več milijonov iz svojih skladov za prosto razpolaganje. O avtomobilu kolektiv ni ničesar vedel. Da je last kolektiva je izvedel šele takrat, ko so podirali vrata garaže, kajti avto ni mogel v garažo, že ta vrata so bila precej draga. Kolektiv tudi večkrat govori o izletih na Blegaš, na Pokljuko in drugod z avtomobili, ki so last podjetja. Na izlete pa hodijo vedno isti ljudje in sicer tisti okrog uprave, poleg tega pa so pri tem udeleženi še celo sindikalni funkcionarji. Umestno bi bilo, da bi o potrebi in nakupu osebnega avtomobila uprava seznanila kolektiv. In kolektiv naj bi s tajnim glasovanjem povedal svoje mnenje. Tako naj bi bilo vsaj v prihodnje. Mnogi člani kolektiva so mnenja, da je bil nakup neugoden in da bi dobili avto ceneje oziroma, da bi se denar lahko koristneje uporabil v prid celotnega kolektiva.

Mislimo, da ni nujno da bi potniki v limuzinah prodajali tekstilno blago, posebno še ko potrošnik težko čaka na pocenitev. Ko potrošnik vidi limuzino si pač misli svoje in se čuti prikrajšanega pri svojem življenjskem standartu na račun voženj z limuzinami. Sestankov pa menda ni več toliko, da bi se morali voziti z luksuznimi vozovi. Članom kolektiva se zdi čudno, da je bil možen nakup od drugega podjetja, ko pa je rečeno naj bi se osnovna sredstva ne prenašala pred popisom.

Po dolgih letih jim bo želja uresničena

Tovarna usnja v Kamniku je v zadnjih dveh letih s svojimi kvalitetnimi izdelki iz svinjskega galanterijskega usnja prodrla daleč na zapad. Za njeno blago je mnogo kupcev v Zapadni Nemčiji, Avstriji, Italiji, Švici, Franciji, Belgiji, v zadnjem času pa tudi v ZDA in v Turčiji. Ta tržišča je treba obdržati in zadovoljiti, kar je precej težko spričo zastarelega tovarniškega obrata, ki nima tolikšno zmogljivost, poleg tega pa so pomanjkljivosti v zdravstvenem oziru. Posebno je težavno delo pri odkritih ložilnih jamah, kjer so delavci izpostavljeni raznim vremenskim neprilikam, pri čemer trpi seveda tudi delo. Tudi ostale higienske naprave v tovarni so zelo pomanjkljive in jih bo potrebno nujno izboljšati ter s tem delavstvu nuditi zaščito.

Zboljšati razmere je bila edina želja delovnega kolektiva, ki je pošten in delaven, a kljub temu ni mogel ustvariti potrebnih sredstev. Lani si je kolektiv z izvozom svojih proizvodov na svetovni trg priboril prva razpoložljiva sredstva. Poleg tega, da je dal skupnosti mnogo, je vendar še ostalo 47 milijonov dinarjev, ki so jih namenili za gradnjo novih ložilnih jam, kotlovnice in upravne zgradbe, kjer bo tudi sindikalna dvorana. Kako so delavci resnično želeli, da bi prišlo do uresničitve njihovih želja pove že dejstvo, da so ves lanskoletni presežek plač v višini 5 milijonov dinarjev vložili v nove gradnje. V letošnjem polletju so ustvarili 33 milijonov viška, od tega bi prišlo okrog 4 milijone na presežek plačnega sklada, toda zopet so delavci izglasovali, da se ves ta denar prispeva za gradnjo. Tako so od 80 milijonov dinarjev samo delavci prispevali okroglo 9 milijonov za razširitev in izpopolnitev svoje tovarne.

Zadaj za tovarno je danes vidno že veliko gradbišče. Nove tovarniške objekte gradi podjetje »Slovenija-ceste« in z delom naglo napreduje. Poleg nove kotlarnice bodo zgradili tudi veliko novo kopalnico in nov tovarniški dimnik, kar vse tovarna doslej ni imela. Ložilne jame bodo v novem objektu prišle pod streho in vse delo v tem obratu bo odslej mehanizirano. Za odtok umazanije v Kamniško Bistrico bodo narejene posebne čistilne naprave, da ta umazanija ne bo škodovala ribam. Tovarna usnja v Kamniku bo z novimi gradnjami res modernizirana, kar bo seveda močno dvignilo zmogljivost proizvodnje in bo tovarna lahko uspešno tekmovala s svojo kvalitetno izdelavo galanterijskega usnja z ostalimi konkurenti v svetu.

Novo cesto gradijo

Ljudski odbor mestne občine Jesenice skrbi skupaj z organi samoupravljanja v posameznih podjetjih v veliki meri za omiljenje velike stanovanjske stiske v tem našem največjem industrijskem centru. Stanovanjsko vprašanje je na Jesenicah med najbolj perečimi. Kljub temu, da na Jesenicah veliko grade privatniki (male eno- ali dvostanovanjske hišice) in da je na spodnjem in zgornjem Plavžu zgrajenih že dokaj velikih, moderno urejenih stanovanjskih blokov, stanovanj na Jesenicah še vedno občutno primanjkuje. Kmalu bo s stanovanjskimi bloki zazidan ves sončen in zračen prostor med zapadnim delom Jesenic in novo moderno veliko bolnico. Na tem prostoru delovni ljudje prav radi stanujejo v modernih stanovanjskih blokih. Edina in to velika pomanjkljivost teh stanovanj pa je bila v tem, da skozi to stanovanjsko četrt vodi neurejena mednarodna tranzitna cesta, po kateri hiti vsak dan na stotine vseh mogočih vozil in ki so do sedaj dvigali velike oblake prahu.

Tudi temu bo sedaj konec; za prvo silo je bila že v tem poletju ta stvar vsaj delno urejena. Mestni ljudski odbor si je nabavil škropilni avto, ki so ga Jesenice tako pogrešale. Nov škropilni avto je vsaj delno odstranil prah, da v tako veliki meri ne kvari več stanovanj in tako nujno potrebnega svežega zraka.

Sedaj so začeli na Jesenicah z urejevanjem te mednarodne tranzitne ceste. Nova cesta bo moderno urejena in bo ustrezala vsem sodobnim mednarodnim in higienskim predpisom. Vezala bo zapadni del Jesenic z novo moderno bolnico. Cestišče bo v temeljih betonsko in prevlečeno z asfaltno maso.

Prebivalci novih blokov so zelo hvaležni komunalnemu oddelku mestne občine, da je začel urejevati ta pereč problem na Jesenicah.

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

Pododbor za turizem in gostinstvo je nedelaven

Svet za gospodarstvo OLO Radovljica je imel to leto 9 sej, ki so bile vse dobro obiskane. Sploh vlada med člani sveta veliko zanimanje za gospodarski razvoj okraja. O tem pričajo tudi številni zapisniki sej in ukrepi sveta. Poleg rednih gospodarskih vprašanj, se je svet ukvarjal tu s problemi v gostinstvu in v nekaterih drugih podjetjih, z davki, pripravljal material za delo zbora proizvajalcev itd. Skratka delo sveta je bilo tako obsežno, da ga sami člani ne bi zmogli, zato so ustanovili še pet odborov. Razen odbora za turizem in gostinstvo, ki je popolnoma nedelaven in ni imel še nobene seje, dela pri svetu še odbor za finance, odbor za obrt in industrijo ter odbor za kmetijstvo in gozdarstvo. No in prav v gostinstvu in turizmu, ki je poleg industrije ena najpomembnejših gospodarskih panog v okraju, je polno nerešenih problemov. Tako vprašanje samoupravljanja, nagrajevanja, vprašanje odnosa do države v privatnem sektorju, vprašanje kvalifikacije gostinskega kadra itd. V okraju je 38 državnih gostinskih podjetij, pri katerih je 6 upravnikov s kvalifikacijo gostinskih delavcev, 13 z izpopolnilnim tečajem, 16 upravnikov pa je brez vsake strokovne izobrazbe. Svet za gospodarstvo je na svoji zadnji seji pregledal izpolnjevanje družbenega načrta in ustvarjanje sredstev. Po prvotnem družbenem načrtu je znašal investicijski program nad 185 milijonov din. Potrebe za kritje vseh načrtov pa so mnogo večje. Zato je svet sprejel dodatni načrt, ki obsega nad 551 milijonov din investicij. Tako nameravajo usposobiti kamnolom v Kamni Gorici, da bo dajal dnevno 50 m³ porfirja. S tem bi bile potrebe okraja krite, pozneje pa bi ga lahko celo izvažali. V načrtu je tudi asfaltiranje ceste Žirovnica—Jesenice, za kar so predvideli 20 milijonov din, gradnja mostu v Boh. Bistrici, gradnja stanovanj v Radovljici in Boh. Bistrici itd.

Vsekakor bi bilo tudi pametno, da bi svet za gospodarstvo razmislil o pomoči republiki za kritje znižanja akumulacij tekstilni industriji, kajti to znižanje bo koristilo tudi prebivalcem radovljiškega okraja.

ŠPORT

Mladinsko prvenstvo LRS v košarki

V soboto in nedeljo je bil v Ljubljani turnir mladincev za prvenstvo Slovenije v košarki in sicer drugi del prvenstva (prvi je bil junija meseca v Trbovljah). Končni vrstni red udeležencev se je računal po plasmaju ekip v prvem in drugem turnirju. Sodelovale o 4 mladinske ekipe in sicer: ASK, Slavija in Železničar iz Ljubljane ter Partizan iz Medvod.

Po uvodnih svečanostih se je turnir pričel s tekmo med Železničarjem in Partizanom. Po razburljivi igri je v podaljšku zmagal Partizan z rezultatom 40 : 38. To je bilo hkrati tudi največje presenečanje na turnirju. Pri Partizanu je bil najboljši Dolinar, dobro pa je igral tudi Jesih, dočim je pri Železničarju najbolj ugajal Fon.

V drugi tekmi je ASK premagal Slavijo z visokim rezultatom 74 : 35. Pri ASK sta se odlikovala Škulj in Justin.

V nadaljevanju prvenstva je ASK premagal Medvode z 65 : 57, Železničar pa Slavijo 65 : 53. V tej tekmi je igralec Železničarja Fon udaril svojega solgralca Venceljna, kar mu ne moremo šteti v dobro.

V nedeljo (t. j. drugi dan tekmovanja) so se igrale zadnje tekme. Partizan Medvode je v dramatični borbi premagal Slavijo z rezultatom 38 : 37; Železničar pa ASK z rezultatom 53 : 47.

S tem je bilo končano drugo mladinsko prvenstvo LRS v košarki. Končni rezultat obeh tekmovanj je naslednji: 1. ASK 15 točk, 2. in 3. Partizan in Slavija 11 točk in 4. Železničar 10 točk.

Največje presenečenje je vsekakor napravil Partizan iz Medvod, ki je dosegel izreden uspeh, (s Slavijo si deli 2.—3. mesto). Za ta uspeh gre hvala predvsem trenerju Petru Bezniku iz Ljubljane, ki je z načrtnim treningom dosegel tako pomemben uspeh. Košarkaši »Partizana« so bili zelo sigurni v osebnih metih, saj so v vseh igrah izkoristili okrog 50% osebnih metov.

ASK je pokazal hitro in tehnično igro dokaj na višini, skratka vsestransko dokazal, da je trenutno najboljša mladinska ekipa v Sloveniji, dočim Železničar in Slavija nista pokazala tega, kar se je od njih pričakovalo.

Sodniki so sodili precej slabo in z mnogimi napakami. Gledalcev je bilo na sleherni tekmi približno 100.

Dober štart Kranjčanov v Opatiji

Pretekli teden je bilo v Opatiji 1. mednarodno namiznoteniško prvenstvo Jugoslavije. Poleg jugoslovanskih igralcev so sodelovali še mladi reprezentanti Nemčije in Avstrije. Kranjski mladinci Hlebš, Antolič, Teran in Plut so na tem tekmovanju dosegli zelo lepe uspehe in posebno še Hlebš, ki je nastopil v B reprezentanci Jugoslavije. Izmed vseh jugoslovanskih reprezentantov je dosegel Hlebš najboljši rezultat in sicer 4 zmage, brez poraza in bil tako steber B ekipe. V splošnem je igral zelo dobro, tako na kvalifikacijskem turnirju kot na samem prvenstvu. V igrah posamezno je v četrt finalu Hlebš izpadel v igri proti zmagovalcu turnirja Nemcu Freundorferju, ki je bil najboljši igralec na turnirju in ni izgubil niti ene igre.

Ostali kranjski mladinci so v prvem kolu premagali svoje nasprotnike, v drugem kolu pa so morali kloniti.

V igrah v dvoje je Hlebš skupaj s Terečikom prišel v polfinale, Teran pa z Jazovičem v četrtfinale.

Tehnični rezultati:

Ekipno: Jugoslavija A — Avstrija 5 : 2, Nemčija 5 : 2; Jugoslavija B — Avstrija 5:2, Nemčija 5 : 3; Nemčija — Av- 2 : 0.

Posamezno: Hlebš — Čipčič (Zgb) 2 : 0, Antolič — Hardelli (Split) 2 : 0, Plut — Heger (Zgb) 2 : 0, Hlebš — Lukšetič (Opatija) 2 : 0, Dimitrovič — Antolič 2 : 0, Hudec (Zgb) — Teran 2 : 0, Hernlehr (Avstrija — Plut 2 : 0, Freundorfer (Nemčija) — Hlebš 2 : 0.

Vrstni red posamezno: 1. Freundorfer, 2. Barlovič, 3. Franjič in 4. Markovič.

Dvojice: Hudec — Franjič (Zgb) : Plut — Antolič 2 : 0, Teran — Japovič (Op) : Ružič — Dofefer (Zemun) 2 : 0, Teran — Jazovič (Op) : Ru- — Lukšetič (Op) 2 : 0, Freundorfer — Regel : Jazovič — Teran 2 : 0, Terečik — Hlebš : Dimitrovič — Novak (Op) 2 : 0, Terečik — Hlebš : Karali - Schindler (Avstrija) 2:0, Terečik — Hlebš : Barlovič — Markovič 0 : 2.

Finale: Markovič — Barlovič : Freundorfer — Regel 2 : 1. Izven turnirja so kranjski mladinci v postavi Antolič, Plut, Teran premagali prvaka Beograda, zemunsko Jedinstvo z rezultatom 5 : 0.

Ljudska tehnika v Škofji Loki

Škofjeloška Ljudska tehnika (s svojimi štirimi društvi) je po izidu pisma CK začela iskati novih poti, kako bi dvignila število svojega kadra in članstva sploh. Zato je sprejela na svojem sestanku program za jesensko in zimsko sezono. V programu je dala prednost predvsem mladini ter samokritično odklonila ozko praktično delo v posameznih društvih. Pod geslom čim širše popularizacije tehnične kulture bo sicer prirejala po posameznih društvih tečaje, vendar bo glavno njeno delo predavanje po mladinskih aktivih. Mladina naj bi v kratkih tečajih (primerna predavanja s skioptičnimi slikami ali filmom) spoznavala posamezne tehnične stroke in tako izbirala, v katerem društvu bi jo veselilo delati. Društva pa bi s tečaji (predvsem teorije) lahko seznjala mladino s teorijo motorjev, z načinom slikanja, z žičnimi (radio) in brezžičnimi napravami itd.

Spored nogomet. prvenstva Goreniske

za nedeljo, 20. septembra 1953

V Škofji Loki, igrišče Ločana:
ob 16. uri **Ločan : Projektor,** službujoči Marguč Silvo.

V Kranju, igrišče Korotana:
ob 9. uri **Projektor : Ločan, mladinci,** službujoči Perne;
ob 10.30 uri **Korotan B : Hrušica.**

V Tržiču, igrišče Ljubelja:
ob 10. uri **Ljubelj : Jesenice, mladinci,** služb. Dobrin;
ob 10. uri **Ljubelj : Jesenice, pionirji,** službujoči Dobrin
ob 16. uri **Ljubelj : Gumar,** službujoči Brezar.

Na Bledu, igrišče Bleda:
ob 14. uri **Bled : Korotan, mladinci,** službujoči Canjko
ob 15.30 uri **Bled : Železniki,** službujoči Canjko.

Na Jesenicah, igrišče Jesenic:
ob 14. uri **Jesenice B : Prešeren,** službujoči Faganel.

Agilna plavalna sekcija SSD Kamnik je 2. sept. začela s klubskim prvenstvom, ki bo trajalo več dni. Do zdaj je na tem prvenstvu posebno lepo uspel Stane Šnabl, ki je progo 400 m crawl preplaval v času 5.29.4 min. — Na sliki: Novo, moderno kopališče v Kamniku ob priliki sloven. prvenstva.

S sodišča

Slavko Kralj iz Stražišča pri Kranju je od jeseni 1952 dalje zelo grdo ravnal s svojo ženo Ano. Večkrat ji je grozil, da jo bo ubil in če ga bo zaradi surovega postopanja z njo prijavila, bo že vedel, kaj mu je z njo napraviti. Dne 3. julija 1953 jo je na svojem stanovanju pretepal s pestmi po obrazu in telesu in ji povzročil lahke telesne poškodbe. Ob tej priliki ji je tudi razbil razno porcelanasto posodo v vrednosti ca. 15.000 dinarjev. Vsa prestrašena se je morala žena pogosto zatekati po pomoč k tujim ljudem.

Na glavni obravnavi Kralj ni pokazal nobenega posebnega kesanja. Svoji ženi je še nadalje osporaval pravico do stanovanja v hiši, ki sta jo skupaj gradila.

Kralj je bil leta 1951. pogojno obsojen na 7 mesecev zapora za dobo treh let. Sodišče je sedaj to pogojno kazen preklicalo in ga obsodilo na skupno kazen t. j. 1 leto zapora.

Srečko Drnikovič iz Starega Dvora pri Škofji Loki se je že dalj časa ukvarjal z raznimi goljufijami. Od drugih oseb je prejemal različne stvari ali denar na račun, češ da jim bo pripravil oziroma nakupil motorna kolesa, radio aparate in druge podobne stvari, kar so si pač zaželeli. Ko je imel Drnikovič denar ali druge stvari v rokah, je izpolnitev naročil sovedca ostala le pri obljubah. S takimi dejanji je hotel Drnikovič priti na lahek način do sredstev za preživljanje, ker ni bil nikjer zaposlen, čeprav bi se kot strokovnjak avtomehanike lahko zaposlil.

Na tak način je Drnikovič oškodoval razne osebe za ca. 140.000 dinarjev. Da pa je še lažje goljufal, se je nekaterim osebam celo predstavljal, da je organ tajništva za notranje zadeve, oziroma uprave državne varnosti. Tako so mu nekateri lahkoverneži res verjeli, mu dajali razne stvari in se z njim dogovarjali za razne kupčije.

Tudi pred sodniki se je Drnikovič na vse načine izgovarjal in izvijal, toda oškodovanci so mu v obraz povedali, kako jih je goljufal. Drnikovič je bil zaradi podobnih dejanj že dvakrat preje kaznovan, kar je sodišče upoštevalo kot obtežilno in ga obsodilo na 2 leti in 1 mesec strogega zapora. Poleg tega pa bo moral po prestani kazni tudi vsem povrniti prizadejano škodo.

Razpis javne dražbe

• prodaji stanovanjskih hiš splošnega ljudskega premoženja.

Ljudski odbor mestne občine Škofja Loka razpisuje na podlagi sklepa seje z dne 31. 8. 1953 javno dražbo stanovanjskih hiš, ki so last splošnega ljudskega premoženja, in sicer:

1. Hiša, Mestni trg štev. 7 — dvonadstropna, dvostanovanjska z malim trg. lokalom v pritličju izklicna cena din 865.000.—
2. Hiša, Mestni trg št. 11 — dvonadstropna, dvostanovanjska s trgovskim lokalom v pritličju izklicna cena din 662.000.—
3. Hiša, Spodnji trg štev. 3 — enonadstropna, dvostanovanjska izklicna cena din 380.000.—
4. Hiša, Cankarjev trg št. 4 — enonadstropna, enostanovanjska izklicna cena din 234.000.—
5. Hiša, Spodnji trg št. 29 — enonadstropna, dvostanovanjska izklicna cena din 146.000.—
6. Hiša, Spodnji trg št. 31 — enonadstropna, enostanovanjska z gospodarskim poslopjem izklicna cena din 3,309.000.—
7. Hiša, Klobovsova ul. št. 2 — enonadstropna, enostanovanjska izklicna cena din 66.000.—
8. Hiša, Kopališka ul. št. 13 — enonadstropna, enostanovanjska izklicna cena din 347.000.—
9. Hiša, Stara Loka št. 4 — enonadstropna; enostanovanjska izklicna cena din 443.000.—
10. Hiša, Občinska, Stara Loka — kmečka, pritlična enostanovanjska izklicna cena din 179.000.—
11. Hiša, Partizanska c. št. 3 — pritlična z mansardo, enostanovanjska, lesena izklicna cena din 683.000.—
12. Hiša, Godešič št. 59 — pritlična, enostanovanjska, kmečka hiša izklicna cena din 210.000.—
13. Hiša, Gorenja vas št. 3 — pritlična, enostanovanjska, podkletena (bivša gostilniška stavba) izklicna cena din 990.000.—
14. Hiša v Lipici št. 1 — pritlična, enostanovanjska, kmečka hiša izklicna cena din 293.000.—
15. Hiša na Suhi št. 40 — pritlična, enostanovanjska kmečka hiša z gospodarskim poslopjem izklicna cena din 350.000.—

Navedene hiše se bodo prodajale na javni dražbi na osnovi pismenih ponudb. Pismene ponudbe naj vložé interesenti v roku 30 dni po objavi tega razpisa v zalepljenih in zapečatenih kuvertah pri Ljudskem odboru mestne občine Škofja Loka.

V smislu točke IX/37 Navodil za izvajanje uredbe o zidanju stanovanjskih hiš delavcev in nameščencev, o prenosu hiš iz sklada spl. ljudskega premoženja (Ur. list FLRJ št. 36/360-51), so kupci teh hiš lahko samo:

a) delavci in uslužbenci državnih - gospodarskih podjetij, gospodarskih združenj, uradov, ustanov ter zadružnih in družbenih organizacij;

b) člani predstavniških ter njim odgovornih organov, ki prejemajo za svoje delo plačo, izvoljene osebe na stalnih dolžnostih s stalno nagrado pri določenih družbenih organizacijah;

c) pripadniki Ljudske milice;

č) uživalci osebnih in družinskih pokojnin ter invalidnin.

Ne more pa biti kupec teh hiš delavec ali uslužbenec, če je že on sam ali njegov zakonski drug lastnik ali solastnik stanovanjske hiše oziroma stanovanja v kraju, kjer sta stalno zaposlena in tam stalno prebivata.

Tisti, ki so sodelovali v NOB bodisi v sestavu narodnoosvobodilne vojske ali pa z organiziranim aktivnim delom, počenši od leta 1941, 1942 ali 1943, družinski člani borcev, ki so padli v narodnoosvobodilnem boju, vojaški vojni invalidi in izseljenci povratniki lahko kupujejo stanovanjske hiše na obroke. Narodna banka FLRJ dovoli takim osebam dolgoročne kredite za nakup stanovanjskih hiš. Oboje za dovolitev teh kreditov določi Narodna banka FLRJ v skladu s predpisi o dovoljevanju kreditov za zidavo stanovanjskih hiš delavcev in nameščencev (Ur. l FLRJ št. 31/53).

Ponudniki naj na kuverti označijo: „Nakup stanovanjske hiše iz splošnega ljudskega premoženja".

Dan dražbe bo objavljen na krajevno običajen način in v „Glasu Gorenjske".

Hiše bodo prodane najvišjim ponudnikom, ki morajo takoj ob zaključku dražbe plačati najmanj 20% kupnine. Pogoji glede odplačevanja ostanka kupnine, obresti itd se bodo določili v kupo-prodajni pogodbi.

Ob enakih nakupnih pogojih bodo imeli prednost ponudniki, ki so v stanu dati ob nakupu višji znesek v gotovini.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Podpredsednik:
Vraničar Drago l. r.

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

KINO

Kino »Radio«, Jesenice: do 13. septembra jugoslovanski film »Vsi na morje«; 14. do 16. septembra ameriški film »Čez noč rojena. 17. do 20. italijanski film »Bagdadska roža«. Predstave ob delavnikih ob 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma (stopnina 10 din).

Letni kino »Svoboda«, Jesenice: do 13. septembra jugoslovanski film »Vsi na morje«; 14. do 16. septembra ameriški film »Čez noč rojena«; 17. do 20. italijanski film »Bagdadska roža«. Predstava ob 19.30 uri.

Kino »Plavž«, Jesenice: do 14. septembra ameriški film »Intermezzo«; 16. in 17. francoski film »Ustreljen ob zori«; 18. do 21. ameriški barvni film »Knjiga o džungli«. Predstave od delavnikih ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma (vstopnina 10 din).

Kino Javornik-Koroška Bela: od 11. do 13. sept. nemški film »Poročna noč v raju«; 18. do do 20. septembra francoski film »Panika«. Predstave v petek ob 20. uri, v soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20 uri. V nedeljo matineja ob 10. uri istega filma (vstopnina 10.- din).

Mestni kino Domžale: do 13. septembra francoski film »Mesečnik Bonifacij«; 16. in 17. septembra ameriški film »Pohod v džunglo«; 18. do 20 septmbra mehikanski film »Cantiflas Muškетir«.

Mestni kino Kamnik: do 14. septembra ameriški barvni film »Knjiga o džundli«; 15. do 18. septembra mehikanski film »En dan življenja«.

Kino »Storžič«, Kranj: 11. do 16. septembra italijanska barvna risanka »Bagdadska roža«; 17. do 19. septembra slovenski film »Jara gospoda«. Predstave ob delavnikih in nedeljah ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo 13. septembra matineji ob 8.30 uri; Bagdadska roža« in nove risanke, ob 10. uri »Dvorni svetnik Geiger«.

Letni kino »Partizan«, Kranj: 11. in 12. septembra ameriški film »Kraljevi brivec«, 13. in 14. septembra ameriški film »Žena s trojnim življenjem«, 15. in 16. septembra ameriški film »Naš Willi je junak«. Predstave ob 20. uri. Zaključna predstava v tej sezoni.

Kino »Svoboda«, Stražišče - Kranj: 11. do 13. sept. avstrijski film »Dvorni svetnik Geiger«. Predstave v petek ob 20. uri, v soboto ob 18. uri. Ob 20. uri dvojni program »Dvorni svetnik Geiger« in »Kraljevi brivec«. Predstave v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Matineja ob 10. uri »Bagdadska roža«.

OBJAVE

Glede vključevanja vajencev za učenje v obrti sporoča **Obrtna zbornica za okraj Kranj,** zainteresiranim sledeče:

Vključevanje vajencev traja do 30. septembra 1953.

Vajenci, ki jim manjka en razred gimnazije do predpisane šolske izobrazbe za posamezno stroko, naj se javijo na vajeniški šoli, da opravijo sprejemni izpit. S potrdilom o opravljenem sprejemnem izpitu pa bodo lahko sklenili učno pogodbo.

Vajenci, ki jim pa manjka več kot en razred šolske izobrazbe pa morajo vložiti za pripustitev k sprejemnemu izpitu prošnjo na Svet za prosveto in kulturo pri OLO Kranj.

Industrijska puškarska šola v Kranju sprejme v I. letnik še nekaj učencev, ki so dovršili najmanj 2 razreda gimnazije ter stanujejo v Kranju ali bližnji okolici. Prošnjo, kateri se mora priložiti spričevala, rojstni list, zdravniško spričevalo in privoljenje staršev, je potrebno vložiti do 18. septembra. Sprejemni izpit iz slovenščine in matematike bo 18. IX. ob 8. uri v »Puškarni« Kranj; začetek pouka pa bo 20. sept. 1953. — Ravnateljstvo.

DELAVSKA GIMNAZIJA V KRANJU obvešča vse delavce, ki bi se želeli izobraziti, da bo vpisovanje v nižje razrede (od I. do IV. razreda) 10., 11. in 12. sept. od 18. do 20. ure v zbornici I. gimnazije. Pouk je brezplačen! Istočasno je tudi vpis v tečaje tujih jezikov! Podrobna navodila na oglasni deski I. gimnazije.

Uprava.

MALI OGLASI

Kupimo napravo za prikazovanje diapozitivov. Kino Domžale.

Prodam novo moško kolo 27.000. Oblak, Kranj, Gregorčičeva 2, dvorišče.

Z avtobusa Škofja Loka — Cerkno je bilo izgubljeno prvo kolo ženskega kolesa. Prosim poštenega najditelja naj ga vrne ali sporoči svoj naslov proti nagradi na osnovno šolo Trebija, p. Gorenja vas.

Zamenjam dobrega konja za plemensko kravo. Eventualna razlika se izravna po dogovoru. Jože Bohinjc, Zg. Brnik 14, p. Cerklje.

Podpisana Marija Hafnar, Srednje Bitnje 32, izjavljam, da nisem plačnica dolga svojega moža Alojza Hafnarja. — Marija Hafnar.

V zvezi z razpravljanjem o spremembi upravne meje med občinama Domžale in Radomlje ter napačnim tolmačenjem mojih izjav izjavljam, da nisem imel namena žaliti LO Radomlje, niti njegovo politiko primerjati s fašistično. — Slavko Zule.

Podpisana Matilda Homovec, Zg. Jezersko 119, obžalujem in preklicujem besede, katere sem govorila zaradi obdolžitve tatvine zoper Marijo Rus z Jezerskega 45 in izjavljam, da so te obdolžitve neresnične in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.

Sprejmemo na delo 4 sobopleskarske in pleskarske pomočnike ter 1 vajenca. Stanovanje za samce preskrbljeno. - »Komunala«, Kranj.

PO VASEH IN MESTIH GORENJSKE

Iz Naklega

Samo še nekaj tednov nas loči od zanimive proslave, ki bo 3. in 4. oktobra v Naklem pri Kranju. Izredno lepo izdelana nova stavba Zadružnega doma je že dograjena, prostor okrog nje se že urejuje in čisti. Upravni odbor zadruge ima seje vedno pogosteje. Pripravljajo se, da proslave 50 letnico ustanovitve zadruge v Naklem, ki je bila prva v kranjski okolici. Tudi med samimi zadružniki so priprave za proslavo že v polnem teku. V okviru proslave bo cela vrsta prireditev, na katerih bodo sodelovali domalega vsi zadružniki. Fantje si že sedaj izbirajo konje, s katerimi bodo nastopali na konjskih dirkah. Živina, ki bo razstavljena, je že določena in odbrana in živinorejci ji posvečajo posebno skrb. Poljedelci tudi pripravljajo pridelke za razstavo in smažijo stroje, ki so si jih nabavili v petdesetih letih.

Traktoristi iz vseh zadrug v okraju so že dobili povabila, naj pridejo s svojimi traktorji na tekmovanje v oranju, ki bo na Gorenjskem prvikrat.

Poleg kmetovalcev pa se za proslavo pripravljajo tudi kulturno prosvetna društva. Igrali bodo »Divjega lovca« in nastopili še z drugim programom.

Na sporedu prireditev so tudi razna kmetijska predavanja in zborovanja ter predvajanje kmetijskih poučnih filmov.

Pomembnost proslave pa bo tudi v tem, da se bo prav tiste dni v Naklem prvič sešel rajonski živinorejski odbor za vse pincgavsko področje Slovenije.

Praznika v Naklem se bodo prav gotovo udeležili kmetje - zadružniki iz bližnjih in daljnih krajev.

Točen spored proslave bo objavljen še naknadno s plakati in v časopisih.

p-k

Z Blejske Dobrave

Blejska Dobrava se je oblekla mimulo nedeljo v praznično obleko. 28. avgust so proglasili za vaški praznik, kajti na ta dan pred 12 leti je bil od fašistov ustreljen Jože Pikon, ki so mu sedaj odkrili spominsko ploščo. Pikon je bil prvi talec Blejske Dobrave. Tako je prebivalstvo Blejske Dobrave pričelo že pred 12 leti pisati svojo novo zgodovino. Da bo ta dan slehernemu Dobravcu v spominu, so ga izbrali za vaški praznik. Vsako leto se bodo 28. avgusta spomnili težkih časov in nezaslišanih grozodejstev Hitlerjevih nacistov, ki pa jim Dobravci niso klonili. Odporniško gibanje je raslo iz dneva v dan. Imena Selan, Bačar, Drešar in Kersnik, bodo ostala prebivalcem Blejske Dobrave nepozabna. Kakor letos hočejo tudi naslednja leta dostojno proslaviti svoj vaški praznik, spomin na dan, ko je padel njihov prvi talec, ko so pričeli na ozemlju Bl. Dobrave prvo akcijo, ko so porušili električni daljnovod na Lipcah in s kratka na dan, s katerim so pričeli pisati tej mali vasici in z njo vsej domovini novo zgodovino. V zelenje in zastave ovita Blejska Dobrava je ob svojem prazniku privabila v svojo sredo ne le vaščane, temveč tudi številne okoličane in goste, ki so prisostvovali razglasitvi praznika in odkritju spominske plošče talcu Jožetu Pikonu.

Iz Domžal

Pred kratkim so se zbrali na politično posvetovanje zastopniki SZDL in drugih množičnih organizacij iz vseh terenov mestne občine, na katerem so se pogovorili o predvolilnih pripravah na bližnje jesenske volitve v zvezno in republiško Ljudsko skupščino. Zaradi čimvečje razgibanosti terenov so določili 15 predavateljev, ki bodo seznanjali volilce posameznih krajev o političnih in gospodarskih nalogah.

*

Preteklo soboto se je smrtno ponesrečil pri delu šofer »Kremena« Jože Pestotnik, star 23 let. Ob mlinščici zraven kemične tovarne je izpiral z električno napravo svoj kamion in pri tem prišel v stik z električnim tokom, ki ga je na mestu ubil. Pokopali so ga v domači vasi. Blagovica že dolgo ne pomni takšnega pogreba. Na njegovi zadnji poti so ga spremili njegovi delovni tovariši in delegacije mnogih sindikalnih podružnic. V sprevodu je bilo 12 sindikalnih praporov, a na grob položenih 35 vencev.

*

V izložbenem oknu trgovine »Potrošnik« sta razstavljeni 2 maketi: ureditev glavnega trga v sredini s spomenikom padlim borcem. Obe varianti sta zelo posrečeni in volivcem, katerim sta predloga stavljena na izbiro, bo prav težko odločati.

z Holmca

Te dni so delavci dokončali vsa dela na novem šolskem poslopju, ki stoji poleg še nedovršenega Zadružnega doma. Morda se bodo zdaj Holmčani spomnili tudi tega, saj je tudi že skrajni čas, ker drugače bo popolnoma propadel. Lepo pa bi bilo, da bi v njem vsaj mladina dobila kulturno dvorano, ki jo do danes še nima.

Pred premiero „Hlapcev“

Razgovor z režiserjem tov. Janom

Prešernovo gledališče si je za prvo uprizoritev v letošnji sezoni izbralo Cankarjeve »Hlapce«. S tem bo lepo začelo novo sezono, saj bo uprizorilo delo največjega slovenskega dramatika. To edinstveno slovensko umetniško delo bo gotovo tudi v Kranju doseglo tak uspeh, kot ga je dosegalo drugod v domovini in izven naših meja. Cankar je s »Hlapci« postavil spomenik svojemu času in mu »tako rekoč ogledalo drži: kaže čednost, nje prave črte, sramoti nje pravo obličje...« (Hamlet). V to dramo je Cankar vložil ves svoj gnev do »hlapcev«, torej ljudi brez etičnih kvalitet, a obenem z vso ljubeznijo spremljal življenje ljudi kot sta Jerman in Kalander, ki sta predstavnika progresivnih sil v našem narodu.

»Hlapce« v Prešernovem gledališču kot gost režira član SNG v Ljubljani Slavko Jan. Ob tej priliki se je naš sodelavec obrnil na tov. režiserja in mu postavil nekaj vprašanj, na katera je z veseljem odgovoril.

Kako da ste se odločili režirati dramo »Hlapci« v našem gledališču?

Že lansko leto sem režiral v Kranju dramo »Krog s kredo«. Zato sem se z veseljem odzval povabilu Prešernovega gledališča, naj režiram tudi v tej sezoni. In tako sem sprejel režijo Cankarjevih »Hlapcev«, s katerimi bo Prešernovo gledališče začelo novo sezono. Če ste me vprašali, kako da sem se odločil za režijo, vam moram na to odgovoriti takole: Mislim, da je dolžnost nas v osrednjem gledališču, da pomagamo in podpiramo ostala — provincialna gledališča z vsemi svojimi močmi. Naše izkušnje v osrednjem gledališču morajo postati koristne za vse ostale gledališke delavce. S skupnimi močmi moramo dvigniti slovenska gledališča na čim višjo stopnjo.

Od kdaj in koliko časa že študirate »Hlapce« z ansamblom Prešernovega gledališča in kako ste zadovoljni z našimi igralci?

»Hlapce« študiramo nepretrgoma od 18. avgusta dalje in mislim, da bomo lahko delo dokončali do 25. septembra, ko je predvidena premiera. Delo poteka v lepem soglasju in moje iskreno mnenje je, da se s tem ansamblom da lepo delati. Igralci so prizadevni, delavni in poslušni in če bodo pometni bodo lahko dosegli presenetljive uspehe. Poklicni igralci in amaterji se nekako izpopolnjujejo in tako ustvarjajo lepo harmonijo. Ansambel je še mlad, zato ne moremo takoj po nekaj letih zahtevati tega, kar lahko doseže šele po 10 ali 15 letih. Vendar moram priznati, da bodo s tako vztrajnim delom, kot so ga pokazali doslej, dosegli kmalu še boljše uspehe.

Kako bo ansambel zaigral »Hlapce« bo sodilo pač občinstvo, zato seveda ne moremo predvidevati ali bo uprizoritev uspela ali ne. Vendar upam na kar najboljši uspeh.

Ali ustrezajo tehnični pripomočki v našem gledališču uprizoritvi, kakršna bodo »Hlapci«?

Tehnično postavitev pri sleharni predstavi morata režiser in inscenator prilagoditi tako, da tehnična oprema hiše, kjer je neko delo igrano, lahko vzdrži. Seveda je s preskromno tehnično ureditvijo odra dana omejitev režiserjevi in inscenatorjevi fantaziji, ki je zato nujno okrnjena. Tako bi ob tej priliki rad podprl prizadevanje Prešernovega gledališča, da bi čimprej uspelo doseči tehnično izpopolnitev odra, katera je v načrtu. Prizadevanja vodstva in ansambla omejujejo tehnične nedostatke. Saj z voljo se doseže vse.

Ali so v vaših bodočih načrtih še režije v Prešernovem gledališču?

Če mi bo čas dopuščal, bom prav rad vsako leto sodeloval z eno režijo. Saj je delo s takim ansamblom, kot je kranjski, prav prijetno.

Kako sodite po dosedanjih vaših izkušnjah, — ali bodo Kranjčani ugodno sprejeli Cankarjeve »Hlapce«?

Zgodovinski pregled uprizoritev od Cankarja pa do danes nam glede tega dá zelo pestro sliko. Prva uprizoritev je bila šele 9 let po izidu knjige (knjiga izšla 1910. leta, prva uprizoritev 1919. leta) in sicer v Ljubljani. Zanimanje občinstva v začetku ni bilo veliko, vendar se je vedno bolj stopnjevalo in danes so »Hlapci« (ki jih smatramo za najboljšo slovensko dramo) že vsako leto na sporedu bodisi tega ali onega gledališča. Gledališča v Ljubljani, Mariboru in Trstu »Hlapce« spet in spet vključujejo v svoje repertoarje. Zadnja leta pa je sploh opaziti, da ljudje vedno bolj vzljubljajo »Hlapce«, kajti spoznavajo, kako globok, resnicoljuben in pravičen je bil umetnik Cankar. Tako smo v Ljubljani od 1948. leta do danes uprizorili »Hlapce« nad sedemdesetkrat in sicer vedno ob polni dvorani. V Kranju bodo »Hlapci« letos uprizorjeni zopet po kakih 30 letih. Mislim, da bodo Kranjčani ugodno sprejeli to veliko Cankarjevo delo, saj živijo v mestu, kjer je delal in umrl največji slovenski umetnik, — France Prešeren. Upam, da bodo pokazali potrebno razumevanje in pravo čustvo do tako izrazito slovenskega dela, v katerem so izoblikovani do največje umetniške vrednosti slabe in dobre strani slovenskega človeka: delavca, kmeta in inteligenta. Saj to je drama, kjer si slehern človek lahko izpraša vest in zagleda v zrcalu samega sebe.

Kako vam ugaja repertoarni načrt Prešernovega gledališča za novo sezono 1953-54?

Nekaterih del na žalost še ne poznam, zato ne morem govoriti niti o vrlinah niti o pomanjkljivostih celotnega repertoarja. Kolikor pa poznam, so dela posrečeno izbrana. Glede repertoarne politike naših provincialnih gledališč sem mnenja, da je potrebno z ozirom na mlado gledališko občinstvo (mislim na gledališko izobraženost občinstva) zelo paziti, kakšna dela se sprejemajo v repertoar. Skušati moramo zadovoljiti v glavnem vse sloje občinstva, vendar ne smemo občinstvu prepuščati prevelikih koncesij, kajti stremeti moramo za tem, da se uprizorijo naša glavna dramatska dela, ki so umetnine. Od tujih dramatskih del pa naj bi se vzela na repertoar taka, ki so resnično umetniška dela, vendar pa bi pri tem gledali, da bi bila istočasno z umetniško ceno tudi popularna in privlačna za občinstvo. Za primer naj postavim ljubljansko Dramo, kjer bi v tem času temeljito premislili ali naj uprizorimo »Gorje pametnemu« (Griboedov) ali »Egmonta« (Goethe). Kolikor poznam, si novo vodstvo PG z vso resnostjo prizadeva, da bi ustvarilo tak repertoarni načrt, ki bi vsestransko ustrezal, kajti zaveda se odgovornosti do umetnin in občinstva. Mislim, da Kranjčani lahko zaupajo vodstvu in da naj le z veseljem in dobro voljo hodijo v Prešernovo gledališče, na katerega so lahko ponosni.

Centralna knjižnica na Jesenicah

Na področju ljudskega knjižničarstva je bilo po osvoboditvi tudi na Jesenicah mnogo napravljenega. Že prva leta so dobile Jesenice knjižnico, ki se je pozneje kot knjižnica mestnega, oziroma okrajnega sindikalnega sveta preimenovala v Centralno knjižnico. Najprej je imela skromne prostore, pozneje pa je dobila odgovarjajoče prostore s čitilnico v Titovem domu. Ta važna ljudska ustanova je kljub mnogim oviram prispevala lep delež h kulturnemu dvigu prebivalstva industrijskih Jesenic. Iz skromnih začetkov se je knjižnica iz leta v leto razvijala v vse večjo knjižnico in je danes med največjimi v Sloveniji, saj poseduje blizu 13.000 knjig. Knjižnica je bila še posebno delavna v prvem polletju letošnjega leta, kar je prav gotovo zasluga njenega knjižničarja tov. Martina Berliska. Razen slovenskih izposoja knjižnica tudi srbske, hrvatske, ruske, nemške, francoske, angleške in italijanske knjige. V prvem polletju jo je obiskalo 5420 bralcev, ki so si izposodili 11.131 knjig, od tega 7675 leposlovnih, 2439 mladinskih, 101 poučnih, 25 političnih in 890 v tujih jezikih. Knjižnica ima največ leposlovnih in mladinskih knjig; najštevilnejši obiskovalci so seveda mladina, pa tudi žene so pridne, dočim stojijo možje v ozadju, kar nikakor ni pravilno. Zanimivo je, da knjižnico razmeroma dobro obiskujejo delavci, dočim so uslužbenci daleč za njimi. Dnevno izposodi knjižnica okrog 60 knjig, kar je za Jesenice kar lepo. Zadnje čase število izposojenih knjig znatno narašča (kajti knjige so razmeroma drage). Če pa pogledamo v kartoteko in se pozanimamo kaj mladina največ bere, ne dobimo ugodne slike. Vse preveč je povpraševanja po pustolovskih romanih Karla Maya in Cherlock Holmesa, dela slovenskih pisateljev, kakor Bevka, Jurčiča, Finžgarja, Cankarja, Milčinskega, Kersnika, Tavčarja, Seliškarja, Levstika, Ingoliča, Prežiha in drugih, pa niso tako pogosto v rokah naših, predvsem mlajših bralcev. Pa tudi s številom bralcev oz. izposojevalcev knjig še ne moremo biti zadovoljni. Jesenice štejejo blizu 15.000 prebivalcev. En del teh si izposoja knjige v javorniški knjižnici, večina pa le preostane za jeseniško knjižnico, ki ima pa le 5420 bralcev.

Jeseniški taborniki so zaključili taborjenje

Jeseniški taborniki, ki delujejo v okviru »Roda jeklarjev« podajajo s ponosom obračun o letošnjem taborjenju. Že lansko in predlansko leto, ko so taborili na sotočju Sav pri Radovljici oziroma v Bohinju, je bilo njihovo taborjenje nadvse dobro organizirano in je svoj namen v polni meri doseglo. Letos pa je bilo organiziranje njihovih taborjenj znatno obširnejše. Ker so že dve leti taborili na Gorenjskem, so se odločili letos za taborjenje na Dolenjskem. Poleg dveh taborov pri Dolenjskih Toplicah so organizirali tudi »Potovalni tabor« s kolesi čez Dolenjsko, Hrvatsko Primorje in Istro ter za Počitniško kolonijo v Domu tabornikov pod Golico. Vsega je taborilo v letošnjem poletju 189 tabornikov »Roda jeklarjev«. V obeh taborih na Dolenjskem jih je taborilo 75. Tabor je imel značaj počitniškega taborjenja. Ker so Dolenjske Toplice v središču krajev s slavno zgodovino NOB so si organizirali taborniki krajše in daljše izlete v razne kraje kakor v Žužemberg, Sotesko, Novo mesto, Črmošnjice Kočevski Rog itd. Povsod so bivši borci radi volje pripovedovali o razvoju NOB v teh krajih. Še zanimivejši pa je bil potovalni tabor s kolesi. Deset tabornikov se je podalo 6. avgusta na 14 dnevno potovanje. Potovali so skozi Ljubljano, Grosuplje in Dolenjske Toplice, kjer so obiskali sotovariše. Od tu so nadaljevali pot čez Dvor pri Žužemberku, skozi Kočevje do Banja Luke in zopet preko Broda na Kolpi in Delnic skozi Gorski kotor do Plas. Dalje so potovali do Crikvenice, Kraljevice, Bakra in Sušaka ter dalje skozi Opatijo, Lovran, Moščeniško Drago, Moščenice do Motovuna. Vozili so skozi Labin, Rašo do Pule od koder so se vračali proti Ljubljani in od tu nazaj na Jesenice, kamor so prispeli 19. avgusta. V tem 14 dnevnem potovanju so si ogledali mnogo zgodovinskih, prirodopisnih in zemljepisnih zanimivosti. Naučili so se pa tudi tehnike potovalnega tabora, ki ga hočejo prihodnje leto zopet organizirati. Pod tretje taborjenje letošnjega leta je spadala počitniška kolonija v lastnem domu pri Sv. Križu nad Jesenicami. Ljudski odbor mestne občine Jesenice je dal tabornikom imenovani dom v posest. Dom so obnovili in ga dali s 1. julijem v uporabo počitniški koloniji. Ta dom, ki je sprejel že nad 100 jeseniških pionirjev — tabornikov, stoji na prijaznem gričku oddaljenem 10 minut od hotela Golica pri Sv. Križu. Od doma je lep razgled na Triglav in bližnje Julijske Alpe. Svež gorski zrak z dobro pitno vodo, prijazno in lepo gorsko okolico, polno bogate flore in favne z lepimi košeninami in gozdovi, je za kolonije posebno primeren. Dom ima 9 sob s 30 ležišči, moderno urejeno kuhinjo, kopalnico in vsem komfortom ter izgleda kot pravi gorski hotel. V koloniji je bil vzoren red. Pionirji so delali izlete na bližnji Črni vrh, na Rožco, Golico in ostale bližnje hribe ter gozdove, imeli so pa tudi dovolj časa za žoganje, petje, streljanje z zračno puško in druge igre. Vsi, ki so prihajali na obisk v taborjenja, ali v kolonijo, so se o organizaciji pohvalno izražali. O taboru v Dolenjskih Toplicah je napisala v taborni dnevnik sanitarna inšpekcija iz Novega mesta sledeče: »Navdušeni smo nad organizacijo tabora. Vaše odlike bomo skušali prenesti na ostale taborniške organizacije«. Narodni heroj Stanko Semič — Daki je n. pr. napisal: »Srečen sem ko vidim, da se po osvoboditvi lahko mladini nudi to, kar vidim v tem taboru«.

Letošnja taborjenja in kolonije jeseniških tabornikov so uspela in »Rod jeklarjev« zasluži vse priznanje ter ga upravičeno lahko postavimo za zgled vsem ostalim. Prepričani smo, da bodo svoje delo v prihodnjem letu in v bodoče še izpopolnili. Množične organizacije in ustanove naj tudi v bodoče podpirajo naše tabornike, da jim bo tako uspelo vzgojiti odločnega, vztrajnega, zdravega ni svobodoljubnega državljana naše socialistične domovine.

V nedeljo bo odprta nova planinska pot

Ob zaključku poletne planinske sezone v jubilejnem letu našega planinstva bodo pohiteli ljubitelji gora na Vršič in dalje v masiv Prisojnika, kjer bo markacijska komisija pri Planinski zvezi Slovenije slovesno odprla novo jubilejno planinsko pot, ki bo edinstvena v naših domačih in tujih gorah. Vodila bo po grebenih mogočnega Prisojnika in bo nekak podaljšek že obstoječe jeseniške plezalne poti, ki pelje od planinskih postojank na Vršiču preko navpičnih sten skozi prirodno okno na Prisojniku. Nova pot bo vodila z vrha te ponosne gore dalje proti jugovzhodu pod grebeni Zvonika in Zadnjega Prisojnika v Škrbino v Zadnjem Prisojniku. Pot je napravljena za jubilejno leto slovenskega planinstva po zamisli našega priznanega alpinista tov. Uroša Župančiča. Delali so jo sposobni in drzni Trentarji in ljudje, ki so vajeni gora iz Loga pod Mangartom. Prav gotovo bo pot navdušila vsakega obiskovalca. Pridne roke vajenih delavcev so sekale stopinje in vrtale luknje za kline polna dva meseca (na poti je zabitih nad 300 jeklenih klinov in uporabljeno je nad 1000 m jeklene vrvi).

Pot bo bližnjica z Vršiča čez vrh Prisojnika proti Razorju in dalje proti Pogačnikovemu domu pri Križkih jezerih. Slovesna otvoritev poti bo v nedeljo, dne 13. t. m.

Na svidenje v nedeljo na Prisojniku!

Minula sezona v Prešernovem gledališču

Primerjava dveh Radojevičevih režij, Gorkega dramskih prizorov »Na dnu« in Zweigove renesančne komedije »Volpone« najlepše dokazuje našo trditev. Zweigov »Volpone« je bil postavljen na oder popolnoma korektno. Prav ta korektnost pa je izpričevala otrujenost. Lahko smo opazili odsotnost slehernega tistih korajžnih zamahov proti vsaki odrski konvenciji in proti vsemu ustaljenemu, ki so označevali režijo »Na dnu«. Manjkalo je iskrih domislekov, včasih izredno uspelih, včasih ponesrečenih, toda zmeraj originalnih; manjkalo kontrapunktiranja dialoga, vkomponiranja svetlobe in godbe v sceno skratka vsega osebnega, kar tako nedvomno izdaja Radojeviča, kot slikarja njegova paleta.

Če naj ob njegovem odhodu iz Prešernovega gledališča (na povabilo dr. B. Gavele odhaja z Grünom v Zagrebško dramsko gledališče) to skopo in nepopolno, z nekaj črtami narisano skico umetniškega portreta še osenčim: V iskanju novega, moderno odrskega izraza, o katerem ima jasnejšo predočbo, kot njegov stalni scenograf Sveta Jovanovič, mu delno zastira pogled prevelika mladostna zanesenost, ki ga pogosto zapelje v eklekticizem.

Kot gosta sta sodelovala še Andrej Hieng z dvema in Slavko Jan z eno režijo. Hieng je podal s »Krajnskimi komedijanti« zelo razgibano, slogovno ubrano in igralsko izravnano predstavo, ni pa uspel z Williamsovo dramo »Tramvaj Požeienje«. Janovo režijsko delo je dovolj znano, omenim naj le, kako nas je prijetno presenetil njegov izredni posluh in trud za lepo odrsko izreko, česar pri mlajših režiserjih pogrešam.

O posameznih igralcih in njihovih stvaritvah v tej sezoni nimam namena ponovno in podrobno govoriti. V pedagoškem smislu premišljena personalna politika vodstva je po večini vsakemu igralcu omogočila nastop v veliki ali večji vlogi, kjer je imel priliko odpreti vse registre svojega znanja. Kaže, da bo večina — razen nekaj zaostajalcev — mogla prej ali slej doseči tisto ločnico, ki je mejna črta in zid med talentiranim igralstvom in umetniško podoživljenim prikazovanjem odrsko organiziranega življenja. Danes je v njih še premalo prometejskega upora, večnega nezadovoljstva umetnika, ki kritično primerja svojo ustvaritev z idealnimi oblikami zasnove. Še ostajajo zlasti manjše vloge, kar je treba z nekaj potezami izrisati ostro karakterizacijo, samo bežno skicirane.

Številčno šibki ansambel je vodstvo krepilo s pritegovanjem sposobnih amaterskih igralcev, ki jih je uspešno zasedalo tudi v večjih in glavnih vlogah takrat, kadar med poklicnimi igralci ni našlo boljšega interpreta. Ni samo moja ugotovitev, da je in še dolgo časa bo, kljub tehničnim in organizacijskim težavam, delo z amaterji edini pametni in možni izhod iz zadrege, ki jo pri izbiri repertoarja, pa tudi pri zasedbi vlog ustvarja maloštevilnost stalno nameščenih igralcev.

Ta maloštevilna igralska družina še ni enotno ubrana, še ni ansambel, tako kot — če rabim malo umestno, toda nazorno primero — enajst nogometašev še ni nogometno moštvo. Nihče tudi ne more pričakovati, da bo iz tako raznovrstnih elementov, različnih igralskih temperamentov, sposobnosti in strokovne izobrazbe nastal v eni ali dveh sezonah enotno ubran orkester, ki bo zvenel enako polno pod taktirko kateregakoli dirigenta. Pač imamo v Prešernovem gledališču že osnove, kakršnih druga podobna gledališča še nimajo in v predstavah, kot je bila n. pr. drama »Na dnu«, so se kazali že tudi obrisi bodočega ansambla. In s tem se moramo zaenkrat zadovoljiti.

B.

GLAS GORENJSKE

K ŠTEV. 37

Priloga za poduk in razvedrilo

12. IX. 1953

Kačji pastir

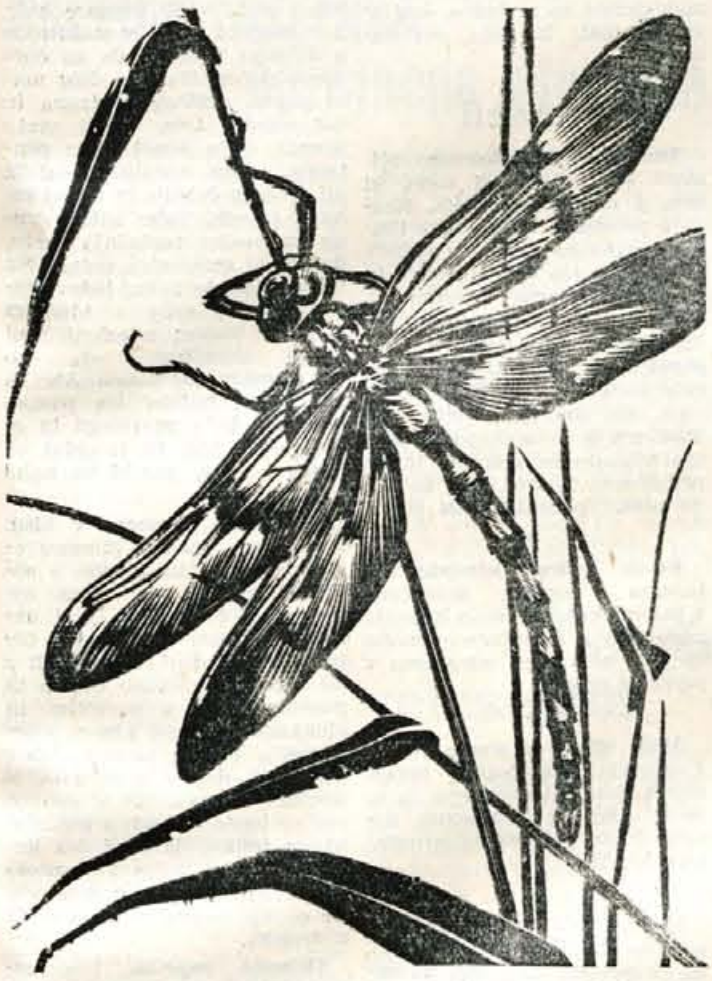

Gotovo si že bil kdaj, dragi bralec, ob mlaki. Krog in krog jo je obraščalo grmovje, ob njej pa so se vzpenjale močvirske rastline, dolgi in ozki suličasti listi so štrleli v nebo. Na južnem delu se je posebno visoko povzpela močvirska perunika in med njenimi suličastimi listi so se v toplih sončnih žarkih lesketali rumeni cvetovi. Tudi drugje okrog je bilo še opaziti perunike, šope šašev in ločje, med njimi pa se je lesketala kristalno čista voda. Njena gladina je bila polna pajkom podobnih žuželk— drsalcev, ki so drsali po njej in niti najmanj se jim ni udiralo. Na sredi vode so iz gladine štrleli suličasti in tudi lokvanjevi listi. Vodne gladine ni vznemirjal niti najmanjši val. Kakor v pravljici! — Ko pa si brodil tam okoli, je nenadoma pribrenčala čudna žival, kar streslo te je. Kačji pastir! Nehote si odmaknil glavo, pogledal s strahom za njim, a glej, že se je od nekod pripodil drugi. Strašno! Tudi temu, ki pa je bil malo manjši od prejšnjega, si mogoče sledil z očmi. Letal je nad vodno gladino, a ni bil sam. Vse polno jih je bilo in lepo so jadrali nad mlako. Včasih se je morda kateri ustavil na ločju v tvoji bližini, toda že je spet drugi pribrenčal mimo. »Saj me bo res še pičil!« si gotovo mislil in kar strah te je postalo med tem čudovitim svetom, hotel si čimprej proč. Tvoj strah pa je bil popolnoma odveč. Kačji pastir ne piči, niti toliko kot čebela ali osa, kaj šele kot kača. Toda ker te je ta neznatna žival tako preplašila, si jo pobliže oglejva.

Veliki kačji pastir (Aeschna grandis) spada k žuželkam (Insecta), torej tja, kamor vsi hrošči in metulji, ravnokrilci in mrežokrilci itd. Na glavi kačjega pastirja najprej opazimo velike in v raznih barvah se blesteče oči in kratke tipalnice, poleg tega pa ima žival še izredno močno grizalo (čeljusti), s katerim mimogrede ujame muho ali metulja. Če glavo še bolj raziskujemo, vendar ne opazimo nikjer nikake »pripravec, s katero bi kačji pastir pičil. Na močnem oprsju ima ta žival tri pare nog — vse žuželke jih imajo po tri pare — in dva para kril (in sicer uporablja kačji pastir za letanje oba para). Sploh so te obvodne žuželke zelo dobri letalci, kar je gotovo že vsakomur znano. Plen ulovijo kar v letu. Zanimivo je, da takrat, ko ne letajo kril ne zložijo, ampak imajo iztegnjene. Kačji pastir diha — podobno kot vse žuželke — z zračnicami. Preobrazba pri teh obvodnih žuželkah je nepopolna, to se pravi, da pri preobrazbi ne nastopa buba, ampak se direktno iz ličinke izleže odrasla žuželka. Ličinka te naše roparske žuželke živi v stoječih sladkih vodah, torej v mlakah. Kot umazano, rjavo in šesteronogo bitje se plazi po blatnem dnu med vodnim rastlinjem in drugo šaro. Na glavi ima prav tako velike oči s kratkima tipalnicama, poleg tega pa na njej opazimo še nekaj posebnega, namreč lovilno krinko. To je posebna naprava (nekake klešče), s katero lovi plen in je lepo zložena pod glavo in oprsjem. Tudi ličinka je potemtakem roparica in jo prištevamo k največjim krvoločnežem mlake. Poglejva jo dragi brilec, pri tem zanimivem poslu. Ličinka stoji med zelenorjavim vodnim rastlinjem, čisto prikrito in mirno, da jo skoraj ne opazimo. Mimo priplava paglavček — toda lovilna krinka vodnega roparja se prav tisti hip bliskovito sproži in že tiči ubogi paglavec v močnih kleščah. Ves trud, da bi se rešil je zaman. Kmalu nedolžna žrtev izgine v nenasitnem žrelu! — — —

Ličinka velikega kačjega pastirja ima zračne škrge (s temi diha) v debelem črevesu; debelo črevo se krči in širi in tako dovaja z novo vodo zračnicam kisik. Ličinke imajo krilne nastavke, vendar ne takoj v začetku razvoja, ampak jim zrastejo šele pozneje in se ob levitvah večajo. Ta žival se namreč na določen čas levi in ko se levi zadnjič — hitinjača ji namreč postane pretesna, saj je to neživa snov in zato ne raste — zleti iz stare suknje kačji pastir. Nekaj časa še počaka, da se mu krila posuše in otrdé in da se prvič pošteno naužije atmosferskga zraka, potem pa se z bliskovito naglico požene nad vodno gladino k svojim že preje rojenim tovarišem in tu skupno z njimi v zraku nadaljuje roparsko življenje ličinke.

Torej, dragi bralec, zdaj sva v glavnem spoznala kačjega pastirja. Upam, da boš v bodoče opustil neslane vraže starih ženic in da ne boš več trepetal od groze, ko boš ponovno stal ob gosto zaraščeni mlaki in ti bo kačji pastir spet krožil nad glavo. Nikar se ga ne boj, saj ti ne misli storiti nič žalega, le z zanimanjem ga opazuj. Rad hodi po naravi in odkrivaj njene zakone, po katerih se je razvijalo in se še razvija življenje in pri tem boš kmalu spoznal, da »moramo naravo spoznavati v naravi«.

Odkritje Jugoslovana

Jugoslovan dr. Aleksander Lenard, ki je živel 15 let v Afriki in je mariborski rojak, je pred nekaj leti prišel do zelo pomembnega gospodarskega odkritja. Na otokih Zanzibaru in Pembi je nevarna bolezen grozila popolnoma uničiti razsežne plantaže klinčevca. Angleški gospodarski strokovnjaki so trdili, da povzroča to bolezen neki virus in da ni druge pomoči kot izkopati in uničiti vse okužene nasade. To bi pomenilo za tamošnje plantažno gospodarstvo silno škodo. Angleške oblasti so se odločile za ta trdi, a nujni ukrep, ko je prišel naš znanstvenik dr. Lenard na dan z odkritjem, da klinčkove kuge ne povzroča virus, ampak glivica. Odkril je tudi način, kako preprečiti in ustaviti bolezen. Angleške oblasti so takoj preklicale izsekavanje klinčevca in začele preverjati pravilnost dr. Lenardovega odkritja. Ko so ugotovili, da njegova teorija drži in da so se obnesli njegovi ukrepi za zatiranje klinčkove kuge so pa proglasili to odkritje — za delo angleških kmet. strokovnjakov.

ZANIMIVOSTI PO ŠIRNEM SVETU

V letu 1953 se je ubilo 198 alpinistov. Alpinistični šport je v tem letu zahteval v osmih mesecih več žrtev kot katerokoli drugo leto dosedaj. V Alpah se je ubilo 198 alpinistov. Od tega števila v Avstriji 66, v Švici 48, v v Italiji 40, v Nemčiji 26 in v Franciji 18.

Amerika ima 160 milijonov prebivalcev. Po zadnjih statističnih podatkih, ki jih je objavil urad za statistiko ameriškega trgovinskega ministrstva so imele ZDA 10. avgusta 1953 160 milijonov prebivalcev. V zadnjih treh letih se je število prebivalstva povečalo za 9 milijonov.

Katastrofa reakcijskega letala. „Trident - 2", drugi prototip francoskega aparata „CO - 9000", se je zrušil. To letalo je imelo dva reaktivna motorja in baterijo treh raketnih motorjev. Graditelji so prepričani, da to letalo lahko doseže veliko večjo hitrost kot je hitrost zvoka. Raketni motorji služijo neposredno za povečanje hitrosti v zraku in se izrabijo v treh minutah. Kabina letala se v slučaju nesreče lahko odklopi v zraku.

10 zabojev zlata je ukradel. Nemška policija že več mesecev išče nekega Jakoba Mattelsa, starega 23 let, ki je izginil. Z njim vred je namreč izginilo tudi deset zabojev zlata in dragocenosti, ki jih je Gestapo zakopala 1945. leta v hagenskih gorah. Oblastem je bilo znano, da je v teh planinah neki oficir Gestapa istega imena kot izginuli mladenič, zakopal 10 zabojev dragocenosti v vrednosti več milijard frankov.

Poleg mesta, kjer je bil zaklad odkopan, so našli motorno kolo, fotoaparat, šotor s potrebščinami za taborenje in skice iz katerih so razbrali, da je Mattels imel načrt, kje je zaklad zakopan.

Radar z velikim akcijskim radijem. Te dni so v Angliji pokazali najnovejši mornarski radar, za katerega je veliko zanimanje v obmorskih državah, zlasti v Skandinaviji. Izredna lastnost tega radarja je, da lahko odkrije objekte, ki so oddaljeni 50 morskih milj. Priprava ima 30 m veliko televizijsko ploščo, ki da jasnejšo sliko in večjo točnost pri malem dometu.

Aparat je bil izdelan v angleški tovarni „Kelvin and Hughes", ki ima svoje podružnice skoraj v vsaki pomorski deželi.

Nov pomožni raketni motor za vzlet. Kmalu po uspešnem preizkušanju novega reakcijskega motorja Gyrm, ki več potisne kot katerikoli drug tak motor, je britanska letalska tovarna de Havilland sporočila, da je konstruirala nov pomožni raketni motor za vzlet, ki so ga imenovali „Super-Sprite" — „Super-strašilo". Namenjen je bojnim letalom. Motor daje celokupni impulz 54.421 kg v sekundi, težek je 272 kg in deluje 40 sekund.

Evropski coctail. Ob priliki konference 6 zunanjih ministrov v Baden - Badenu, so na nekem sprejemu prvič postregli s tako imenovanim Evropa - coctailom. Sestavljen je bil iz četrtine italijanske oranžade, četrtine francoskega vermuta, četrtine holandskega džima, četrtine belgijskega brandyja in iz nekaj kapljic luksemburškega soka. Ohlajen je bil z nemškim sektom.

Šofer špekulant. V ZDA se je šofer Sinker Hans pogodil z neko tovarno avtomobilov, da bo peljal z avtobusom na izlet 30 upokojencev te tovarne. Po pogodbi bi dobil šofer 100 dolarjev na dan, seveda bi moral pripeljati nazaj vse upokojence zdrave in avtobus nepoškodovan. Prva dva dneva je šlo vse v redu. Tretji dan pa je šofer nad nekim prepadom skočil iz avtomobila in prepustil upokojence njihovi usodi. 25 je bilo mrtvih, 3 težko ranjeni in 2 lahko ranjena. Šofer je to napravil namerno, kar je izpričalo tudi 5 preživelih upokojencev. Tovarna je postavila šoferja pred sodišče. Šofer je mislil, da bo dobil od tovarne nagrado za to dejanje, kajti tovarni ne bi bilo treba več plačevati 25 upokojencev. Pri tovarni seveda tega ni dosegel, zato se je obrnil na socialno zavarovanje, kjer seveda tudi ni uspel. Sodišče je ukrenilo po svoje in sicer: 1. za 25 umrlih upokojencev (za vsakega eno leto) t. j. 25 let; 2. za 3 težko ranjene (za vsakega pol leta) t. j. eno leto in pol; 3. za 2 lahko ranjena (po tri mesece) t. j. pol leta zapora. Tako znaša kazen za tega šoferja skupno 27 let zapora.

Zakleta hiša

14

Ariel Kassack:

Ko je stopil mednje, je rekel resno:

— Marga je zelo, zelo šibka. Vsi duševni in telesni pretresi, ki jih je doživela v poslednjih mesecih, so izčrpali njene moči. Je v veliki nevarnosti, nočem vam tega prikrivati. — Bliža se porod. —

— Toda saj je komaj šest mesecev! —

— Da, — reče zdravnik. — Vendar poroda ni mogoče preprečiti. K sreči je sedaj najspretnejši ginekolog s čikaške klinike naš gost. Oprostite, moram hiteti! —

Gardnerjevi so molče sedeli v čakalnici, medtem ko je bil zunaj krasen pomladanski dan in so dehtele že prve cvetlice.

— Evica, pridite sem! — reče Bert.

— Kam? — Dekle se je borilo s solzami.

— Sem v kot, k meni! Olajšajte si dušo! Govorite karkoli, laže vam bo! —

— Kaj naj govorim? Vsa sem zmešana! Marga je tamle, a Jack v zaporu. Poglejte očeta in mamo! Držita se kot dva starčka. Bert, očka in mama sta postala stara. —

— Da, Evica. —

— In vendar smo bili včasih tako srečni! Če ne bi bili midve z Margo sklenili, da urediva Jackovo knjižnico, če ne bi bila jaz odprla tistega zaboja s knjigami... —

— Katerega zaboja? —

— Sama sem ga prinesla v sobo. Ko so prišle Jackove knjige z New Yorka, smo vse zaboje s knjigami spravili v klet. Pomislite..., če ne bi bila odprla tistega zaboja, ali pa če bi to storila kak drug dan! — — Bert, kaj vam je? —

Bertov obraz je bil trd kot kamen.

— Pravite, da niso bile knjige Margine, da niso bile tiste, ki sta jih zakonca skupno kupila? — Divje je stresel Evico. — Evica, odgovorite! Ali je čisto gotovo, da ste zaboj prinesli iz kleti? —

— Seveda, čisto gotovo, — je odgovorila trepetaje Evica. — Toda Bert, kaj hočete? — Vem, da sem sama poiskala kladivo in klešče. Bil je zabit z žeblji. Nekaj trenutkov preden ste prišli, sem odnesla prazen zaboj

spet v klet. —

— Saj je fantastično! — zastoka Bert in pade na stol. — Če bi bil samo slutil! Bilo je usojeno Če bi bil stopil v tisto sobo vsaj pet minut prej! Usojeno je menda bilo, da mi tega niste povedali vse te mesece, ko sva bila skupaj. —

— Ampak, Bert! —

— Gospod doktor! — je naenkrat zadonel klic po sobi. Zdravnik je še imel na sebi plašč in masko čez obraz.

— Torej,... je rekel. — Gospa Hermina, čestitam vam, postala ste stara mama! —

— In otročiček? — zakliče Evica.

— Zdrava, drobcena punčka. Seveda je zelo nežna, zato jo bomo obdržali v bolnici, toda čez nekaj mesecev bo popolnoma normalna. —

— In Marga? —

— Je mrtva. —

— — —

Bert je stopil v celico k Jacku.

— Dober dan — je rekel Jack — in vesele praznike! —

Bert je okleval nekaj časa, toda potem mu je le povedal z veliko skrbjo in sočutjem o rojstvu njegove hčerkice in o Margini smrti.

Jacku so se oči grozno razširile. Planil je k mreži in jo začel stresati. Divje je rjovel:

— Izpustite me, izpustite, prekleti! Hočem k njej, hočem k Margi! Oh, pustite me ven! —

Iz ust mu je privrela pena. V strašnem napadu se je zvil na tla. Ko mu je zdravnik dal injekcijo, so postali njegovi kriki vedno šibkejši, dokler ni utihnil.

Margin pogreb je bil v torek, 15. aprila. Udeležilo se ga je poleg domačih komaj kakih dvajset oseb. Vendar je bilo pokopališče vse črno radovednežev, ki so hoteli videti Jacka. V spremstvu dveh agentov je stopal za krsto. Na obrazu je imel tolikšen izraz obupa, da se je vsem globoko smilil. Ko so sveži grob pokrile grude prsti, je Jack pristopil k gospej Hermini, prijel njeno roko in jo poljubil. Prvi ljudje so začeli odhajati.

Tedaj je Jack naglo podstavil nogo enemu spremljevalcu, drugega z udarcem pobil na tla ter v množici izginil. Ne daleč stran je stal prazen avto z vžganim motorjem. Jack je planil vanj in odpeljal z največjo brzino.

To se je zgodilo tako naglo, da je poteklo precej časa, preden so zasledovalci pohiteli za njim.

Avto je bila najela Antoana Andres. Ko so jo zaslišali, je rekla, da se je z njim pripeljala na pogreb in samo slučajno pustila odprt motor. Morali so jo izpustiti.

— — —

Resnica

Ob desetih zvečer je prišel Rommy v hišo na griču, našel Evico in Berta in jima povedal, da so našli Jackov avto.

— Ob cesti proti severu, tam kjer je oster ovinek nad prepadom, se je zgodilo. Avto je zagrmel vsaj sto metrov globoko. —

— In Jack? —

— Našli so ga v avtu mrtvega. Proces je končan, Evica, za vselej končan. —

— Ubogi Jack! — je vzdihnila deklica. Debele solze so pripolzele iz njenih krotkih oči.

— — —

— Rad bi govoril z vama — je rekel Bert. Bilo je to po Jackovem pogrebu. Vsi so že odšli počivat, le Evica, Rommy in Bert so še bili v sobi.

— Mislim, da mi nimate povedati nič posebnega — zamrmra Rommy.

— Moram govoriti z vama, ravno zato, ker smo vsi doživeli grenke trenutke. Odhajam iz Browna. —

— Oh, Bert, — zastoka Evica.

— Zdi se mi, da sem se ves izpremenil, — reče Rommy. — Tako mi je pri duši, kot da bi bil šele sedaj odrasel. —

— Vem, da bi se ne smel mešati v vajine zadeve, vendar, kaj pravita k temu, da odhajam? —

— Mislil sem, da ljubite Evico — zagodrnja Rommy.

— Seveda jo ljubim. —

— Bert, nikdar mi niste povedali... vzklikne dekle.

— Nisem, ker je tudi to resnica, da me Evica ne ljubi, čeprav bi morda želela. Ne, Rommy, Evica ima rada le vas, nič ne pomaga. —

»Tudi jaz bi šel rad kmalu v šolo.«
(Fotolik, Kranj)

Otroške bolezni, ki jih lahko preprečimo

Vrsto bolezni bi lahko našteli, ki ovirajo normalen razvoj otroka. Nekatere od teh moremo preprečiti, če se pravočasno obrnemo na zdravnika, se držimo njegovih nasvetov glede prehrane, pristanemo na cepljenje ali majhno operacijo, ki je po zdravnikovem mišljenju potrebna.

Mnogi otroci nagibajo k vnetju grla. Take otroke moramo vedno voditi k specialistu za grlo. Če otrok dobi angino, je potrebna takojšnja zdravniška pomoč. Otroci, pri katerih se angina rada ponavlja, se ne morejo popolnoma razvijati. Otrok trpi zaradi močnih bolečin v vratu. Staršem to povzroča skrbi, posebno še, ker bolezen lahko (dobijo) nalezejo še ostali otroci v družini.

Otrok mora biti že v prvem letu cepljen proti črnim kozam, nato pa še enkrat v osnovni šoli.

Škrlatinka je težka bolezen, ki so se je naše stare matere silno bale, ker je tedaj tudi zdravnik stal brez moči ob postelji obolelega otroka.

Največja nevarnost škrlatinke preti otroku do sedmega leta. Mnogi pediatri priporočajo prvo cepljenje proti tej bolezni že v najzgodnejših letih, drugo pa v prvih letih šolanja. Tudi rahitis ali angleško bolezen lahko preprečimo. Ugotovili so, da je veliko otrok, ki so bili rojeni med vojno in v prvih povojnih letih rahitičnih. Vzroke lahko hitro uganemo. Otroci niso imeli take hrane, ki je potrebna za njihov normalen razvoj. Posledica tega so slabe noge in nepravilno razvit prsni koš. Tem pojavom je kriva vojna, revščina pa tudi matere, ki se premalo zanimajo za pravilno prehrano otroka, čeprav imajo za to vse materialne pogoje.

S skrbno nego, dobro prehrano in gimnastiko se da marsikaj popraviti. V težjih slučajih bomo rahitične otroke pozdravili z ortopedskimi aparati.

Že v prvih mesecih življenja moramo hraniti otroke s sadjem in zelenjavo, voditi jih moramo na svež zrak tudi pozimi in rahitis bomo preprečili že v zametku. Kakor hitro opazimo pri otroku bledico, slabotnost, nepravilno razvite zobe, ga mora takoj pregledati zdravnik. V dogovoru z njim mu bomo dajali ribje olje, ki vsebuje vitamin D.

Mati, ki stori vse, da prepreči otroku bolezen, bo imela svoj trud bogato poplačan. V naši državi to ni težko, ker uživata mati in dete vso zaščito.

Skrbimo za svojo polt

Vsaka ženska želi imeti lepo polt, kar je čisto razumljivo. Naj ima obraz še tako nežne poteze, vendar se ne uveljavlja, ako polt ni lepa. Nasprotno pa je prikupen, četudi nima lepih potez, samo da je polt čista, gladka in negovana. Zato skrbimo za svojo polt.

Polt z majhnimi znojnicami prav lahko negujemo. Vsaka krema ji prija, puder lahko nanesemo na obraz, ne da bi bil viden. Samo gube okoli oči in na čelu moramo bolj negovati. Zvečer, ko si očistimo kožo, namažemo okoli oči in po čelu mastno kremo ali pa madeljnovo olje, da se koža čez noč napije in napne. S tem preprečujemo gube.

Polt z velikimi znojnicami pa potrebuje veliko več nege. Puder, krema in razna nesnaga se hitro nabere v raširjenih znojnicah, zajedalci se sproti delajo, znojnice pa povzročajo mozolje in nelepa rdečkasta vnetja.

V drogerijah in kozmetičnih salonih dobimo proti razširjenim znojnicam razna mazila in tekočine, ki si jih ne more vsaka privoščiti. Povemo vam uspešno sredstvo, ki je poceni. Zjutraj, ko smo si že dobro očistile obraz in ga splaknile z mrzlo vodo, si moker obraz natrimo z navadnim galunom. V drogeriji kupimo kos galuna in potegnemo z njim po mokrem, očiščenem obrazu. Obraza tudi še zdaj ne obrišemo z brisačo, temveč počakajmo, da ga zrak sam osuši, vendar ne dodobra. Polt mora biti še vlažna, ko jo natiramo s suho dnevno kremo. Nos in koža pod očmi, kjer so lojnice najbolj razširjene, natrimo samo rahlo s suho dnevno kremo, da ne zamašimo z njo razširjenih znojnic.

Ko se je obraz docela posušil, ga napudrajmo. Vse to je zelo preprosto, a učinkovito. Če boste kakih štirinajst dni redno uporabljele galun, boste navdušene nad uspehom. Galun počasi stisne znojnice, ki postanejo po redni negi čisto neznatne in nevidne.

Nasveti

Temne svilene kravate očistimi s špiritom ali vodo, ki smo ji dodali salmijaka. Kravato položimo na kos čiste tkanine, nato namočimo v špiritu svileno krpico temne barve in z njo odrgnemo kravato na obeh straneh. Lahko tudi v pol litra tople vode damo 4 žlice salmijaka, pomakamo vanjo trdo ščetko in skrtačimo ovratnico. Ko smo jo očistile jo zbrišemo s suho krpo, nazadnje kravato še zlikamo in ne pritiskamo preveč, ker se bodo potem poznali obrisi šivov.

*

Svetle svilene kravate nataremo s krpico, namočeno v čistem bencinu, nato kravato posujemo s krompirjevo moko in jo z belo krpo odrgnemo v podolžni smeri.

*

Meso nikoli ne smete pustiti v papirju, ker papir poplje mesni sok. Zato moramo meso vselej, ko ga prinesemo domov, takoj položiti na porcelanast krožnik.

*

Kadar vam mleko prekipi, posujte štedilnik takoj s soljo, da preprečite slab duh po zasmojenosti. Ko bo sol pogorela, jo s starim nožem postrgajte stran.

*

Čajne in mlečne madeže s politiranega pohištva odstranimo takole: **potrešite madež** z vlažno — ne mokro — soljo in jo pustite na madežu nekaj časa, da vpliva nanj. Potem vzemite čisto volneno krpo in odstranite sol. Z drugo volneno krpo in z plutovino zlikajte pohištvo tam, kjer so bili madeži in kjer so nastala nekoliko bolj motna mesta.

Recepti

Majhne kisle kumare. Drobne, s krtačo oprane in na rešetu osušene kumare nasoli za 24 ur. Večkrat jih prepoji. Odcejene polij v beloprsteni skledi z vrelim kisom, tako da stoji čez kumare, ki naj se v njem ohladé. Medtem zavri vinskega kisa, pomešanega s kisovo esenco, dodaj nekaj celega popra, lavorjev listič in malo soli. Vloži kumare kolikor mogoče tesno v steklenico s širokim vratom, da so obrnjene počez. Na dno deni malo popra, vršiček pehtrana in list vinske trte. Vloži vrsto kumar, nato zopet malo pehtrana, popra, olupljenih šalotk ali drobnih čebulic in nekaj zelenih paprik. Tako naloži drugo in vsako naslednjo vrsto, dokler ni steklenica polna. Na vrhu položi še nekaj listov vinske trte in zalij s hladnim vinskim kisom; navzkriž deni nekaj klinčkov, da so vse kumare pod kisom. Ako se čez nekaj tednov kis posuši, ga dolij, toda zavretega in ohlajenega. Kis, ki je ostal od kislih kumar, porabi za kako kislo juho.

Skrhljane kumare v kisu. Popolnoma dorasle kumare olupi, skrhljaj in potresi s soljo. Nasoljene postavi za nekaj ur ali čez noč na hlad, nato pa jih stresi v vrečo ter prav dobro ožmi. Potresi jih z na koleščke zrezano čebulo in poprom, polij z zavretim in ohlajenim vinskim kisom, zmešanim s kisovo esenco, dobro pomešaj, daj v steklenico s širokim vratom ali v snažen prsten lonec in nalij s hladnim kisom toliko, da stoji čez kumare. Zaveži s pergamentom in shrani na hladnem prostoru. Če se kis osuši, ga nadomesti z drugim.

Okisana paprika. Popolnoma zdrave zelene paprike operi in odreži pecelj tik ob papriki, da more pronicati kis v notranjost. Naložij jih v vrsti v čebriček, potresi s soljo, pokrij z listjem zelene in kolesci hrena, osoli, naloži drugo vrsto paprik in nadaljuj, dokler ne napolniš posode. Prekuhani slani in ohlajeni vodi prilij vinskega kisa po okusu in jo zlij na papriko. Položi čez paličice vinskega trsa in obteži s čistim belim kamnom. Hrani povezano na hladu. Papriko je treba večkrat pogledati, da se nadomesti izhlapela tekočina.

Češplje s salicilom. V dobro pološčeno kozico daj za vsak kilogram češpelj brez koščic 20—25 dkg sladkorja, zmočenega z vodo, to stresi 1 kg češpelj, pokrij in kuhaj samo toliko, da bodo kuhane, pa ne razkuhane. V nekoliko ohlajene zamešaj 1 do 2 gr salicilnega praška. Napolni steklenice in zaveži. Hrani jih na suhem, hladnem prostoru. Tako pripravljene češplje ohranijo svoj naravni okus in se navadno dobro drže do srede zime.

Tudi cicíbanom se odpira pot v novo šolsko leto

Sedaj, ko je konec počitnic in ko bodo otroci začeli novo šolsko leto, bodo starši zopet zaskrbljeni, komu naj prepuste otroke v času, ko so sami v službi. Da bi ta skrb za naše najmlajše odpadla, je naša ljudska oblast ustanovila za šoloobvezne otroke dijaške domove, za predšolske otroke pa številne vrtce. V teh domovih oziroma vrtcih dobijo otroci nove varuhe v vzgojiteljih ali vzgojiteljicah. Poglejmo kako živijo predšolski otroci v vrtcu Tugomerja Vidmarja v Kranju.

Kakor nam je znano je ta vrtec najstarejši v Kranju. Prvotno je imel svoje prostore v osnovni šoli. Ko pa je tam začelo primanjkovati prostora se je moral vrtec preseliti v sedanje prostore. V začetku je imel na razpolago samo eno sobo, ki je služila kot igralnica in jedilnica. Ker pa je bilo to z ozirom na število otrok izključno premalo je uprava vrtca pridobila še ostale prostore v stavbi. Tako ima danes tri učilnice, jedilnico, igralnico, ki je opremljene z najmodernejšim telovadnim orodjem in kuhinjo. V vrtcu pa je zaposlenih poleg vestne in marljive upravnice tov. Anke Krist še 6 vzgojiteljic, ki svoje delo opravljajo zelo skrbno.

Če se pomudimo med otroci bomo videli, da začnejo prihajati že ob 5.45 uri zjutraj. Do prve malice, ki je ob deveti uri dopoldne se otroci igrajo samostojno pod nadzorstvom vzgojiteljic. Po malici pa imajo obvezno zaposlitev ali učno uro, ki je pri posameznih skupinah različna.

Med obvezno zaposlitvijo se spoznavajo z najosnovnejšimi geometrijskimi pojmi, si bogatijo besedni zaklad itd. Po učni uri imajo redno vsak dan sprehod, na katerem utrjujejo v učilnici pridobljeno znanje. Po sprehodu pa jih čaka izdatno kosilo, nakar imajo obvezno spanje. Tako smo si ogledali v grobih potezah delo in življenje cicibančkov v vrtcu Tugomerja Vidmarja. Pred začetkom novega šolskega leta je uprava sklenila, da bo letos povečala število vzgojnega osebja s čimer bo omogočila, da bo v vrtcu sprejetih še večje število otrok. Zato vabimo v prvi vrsti vse one otroke, ki bodo stopili prihodnje leto v šolo, ker jim bo vrtec kot priprava na šolo. Oskrbovalnina znaša 1200 din, za enstranske sirote pa 1100 din. Otroci brez hrane ali samo malico plačajo 150, oziroma 250 din. Ker se še ni odprla šolska kuhinja je omogočeno tudi šoloobveznim otrokom, da se v vrtcu hranijo.

Z obnovljenih igriščem na velikem vrtu so otroci dobili tudi najmodernejše igralne naprave, ki so obenem tudi telovadno orodje. Orodje je izdelala tovarna športnega orodja Elan. Načrte za to pa je prinesel direktor tovarne tov. Rudi Finžgar s Švedske. Ob tej priliki se uprava vrtca v imenu otrok in njihovih staršev zahvaljuje LOMO Kranj za finančno pomoč ter tovarni Elan za podarjeno orodje.

— ik

Prvič v šolo

Kje naj bo naše ogledalo?

Vsako zrcalo lahko lepo ali pa grdo kaže. Če padajo svetlobni žarki nanj pravilno, je predmet v ogledalu lep, če pa nepravilno je grd. Svetloba nikoli ne sme neposredno padati nanj. Takšno zrcalo je namreč preveč osvetljeno in nemirno.

Luč, ki prihaja od strani, ne more zrcala neposredno osvetliti, zato nas tudi tako ne slepi. Važno je dalje, da je človek, stoječ pred zrcalom, v popolni svetlobi. Zato je zelo primeren prostor za zrcalo stena med oknoma. Če ogledalo obesimo ali postavimo na tako mesto, hkrati tudi ugodno osvetlimo sobo.

Zrcalo utegne majhen prostor povečati, čeprav samo na videz. Vendar tega pripomočka ne kaže omalovaževati, saj so naše sobe na pogled pogosto pretesne in premajhne. V dolgem prostoru torej zrcala nikakor ne smemo obesiti na konec, ker tako sobo še podaljšamo. Če nam je do tega, da sobo kar najbolje osvetlimo in imamo še eno zrcalo, da se gledamo vanj, obesimo ogledalo tako, da pada svetloba naravnost nanj. Zrcalo svetlobo odbija v sobo in jo obenem osvetli.

Slabo očiščeno, lisasto zrcalo sobo bolj kvari kakor krasi. In ne samo to. Kadar se pogledamo vanj, smo slabe volje, ker nehote mislimo, da smo tudi mi tako zanemarjeni in lisasti. Zato moramo zrcalo redno čistiti. Ogledalo, ki »oslepi«, očistimo s španskim belilom, razstopljenim v vodi ki smo ji primešali nekaj kisa. Umazano zrcalo pa očistimo tako, da ga zdrgnemo s suho krpo in jelenovino, madeže pa izmijemo s špiritom in jih nato še zdrgnemo z jelenovo kožo.

Če ima ogledalo zlat okvir, očistimo tudi okvir in sicer prav tako, kakor očistimo okvirje pri slikah. S čopičem odstranimo prah, nato očistimo okvir še z narezano čebulo, namočeno v razredčenem salmijakovcu. Zlat okvir čistimo tudi samo s čopičem, pomočečenem v zelo razredčenem salmijakovcu, nato pa previdno še z mlačno vodo.

„Leteče cisterne"

Vemo, da predstavlja pri reaktivnih letalih največji problem gorivo. Moderna najhitrejša letala ostanejo v zraku lahko največ eno uro, to zato, ker porabijo ogromno goriva. Potem mora letalo pristati, to pa pomeni zamudo časa. Zadeva postane še bolj zapletena, če je vreme slabo, vidljivost majhna, vetrovi in dež pa ovirajo letalo pri pristajanju. Pri veliki porabi goriva so minute dragocene.

Napajanje med poletom predstavlja zagotovo rešitev teh težav. Letalo, ki vozi gorivo, lahko mu rečemo »leteči rezervoar« ima velik akcijski radij in lahko ostane v zraku nekaj ur. Iz tega pa, kot smo že rekli, kar med poletom dovajajo gorivo drugim letalom, lovcem in lahkim bombnikom, ki napadajo. Stvar poteka takole:

Leteči rezervoar ima na krilih in na trupu vdelan poseben mehanizem, ki samodelno izproži primerno dolgo cev s posebnim ustnikom na koncu. Tri lovska letala prilete in se s svojim kljunom zarijejo v ta ustnik ter vanj prisesajo. Skozi cev potem priteka gorivo v rezervoarje lovskega letala. Vse poteka hitro. Lovsko letalo pa se odlopi od ustnika tako, da zmanjša hitrost in zaostane za njim. Glavno letalo sedaj zvije cev, lovska letala pa se lahko vrnejo v boj.

Za kratek čas

Bolničarka: »Nič se ne bojte! Operacija je res huda in zdravniku uspe le vsaka peta, štirje pred vami so že umrli.«

„Glas Gorenjske" v vsako hišo